TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI
(SİNOLOJİ) ANABİLİM DALI

Anlambilim Açısından Türkçe ve Çince'de Deyim Karşılaştırması
(Organ Adları İle İlgili Deyimler)

Yüksek Lisans Tezi

Buayşem Yunus

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Bülent Okay

Ankara - 2006

摘要

这个论文有五章组成的. 第一章是前言, 前言里面说的是， 意义学的来历于发展,然后是与土耳其语和汉语里的成语解绍. 第二章里面说的是成语的特点, 比喻，暗喻，借喻，多意，同意 成语的解绍和用例子对比. 第三章和第四章里面说的是有关头部和躯体部份, 头，脑，脸，眼，鼻，嘴，舌，牙， 脖子，肩，胸，心，背，手，胳膊，腿，脚 等等器官的本意，转意和成语的解绍与对比. 第五章是总结，总结了论文的大概纲要.

GİRİŞ

Dil bir iletişim aracıdır. Ait olduğu toplumun yüzyıllar boyu ürettiği bütün soyut ve somut kavram, kurum ve değerlerin tümü dil hazinesi içinde yer alır. İnsanlar arasındaki duygu ve düşünceleri, dolaylı ve dolaysız olarak bildirmeye yarayan anlatım aracıdır.

Gelişim sürecinde dil, insanların deneyimlerinden ve yaşam biçimlerinden etkilenmiştir. Yaşanılan olaylardan çıkarılan sonuçları, bir sonraki kuşağa aktarma gereği duyulmuş, bu da deyimler ve atasözlerinin doğuşuna önayak olmuştur. Deyimlerin bilimsel tanımına baktığımızda;

"Deyim; bir dili konuşan toplumun dünya görüşü, yaşam biçimi, çevre koşulları, gelenek, görenek ve inançları, önem verdiği varlık ve kavramları, kısacası maddi ve manevi kültürünü yansıtan, o toplumun düşünme biçimini, hatta nükte ve buluşlarını ortaya koyan, dilbilim açısından olduğu kadar yazın ve halkbilim açısından da önemli sözlerdir."[1]

"Deyimler toplumdaki insanların yaşam biçimlerini, değer yargılarını ortaya koyan, az sözle çok kavram ve yargının anlatıldığı söz birlikleridir. Bunlar toplumların var oluş süreci içinde oluşur, kuşaktan kuşağa aktarılır, zamanla bir kısmı unutulup, yeni durumlar ve oluşumlar karşısında yenileri ortaya çıkabilir."[2]

Çok kültürlü ulusların nesnelere yükledikleri anlamlar benzerlik göstermektedir. Uluslar nesnelere farklı adlar verdikleri için Türkçe ve Çince'nin kapsamına giren deyimlerde de anlam açısından birbirine benzerlik bulunmakta, ancak anlatımda

---

1. Doğan, Aksan, **Türkçenin Gücü,** Bilgi Yayınevi, 1999, s.91
2 Çotuksöken, Yusuf, **Atasözlerimiz**, Varlık Yayınları, 1988,s.7

değişiklikler gözlenmektedir. Deyimler üzerine yapılan araştırmalar genellikle dil, edebiyat, kavram ve kültür çalışmalarının odağını oluşturur. Deyimlerdeki bazı eğretilemeler evrensel, bazıları ise bölgesel bir yapı oluşturmaktadır. Böyle bir düşünceyle de deyimlerdeki anlatımların düşüncede ve dilde geniş ve önemli bir yer edindiğini görebiliriz. Ayrıca, anlambilim alanında her dilde son yıllarda görülen gelişmeler, bu alandaki çalışmaların sınırlarını genişletmektedir. Karşılaştırmalı deyim aktarması çalışmaları bu genişlemede önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü günümüzde toplumlar ve kültürler arası ilişkiler oldukça yoğunluk kazanmıştır. Deyim aktarması, "sözcüğün dile getirdiği kavramla, onun gösterileniyle bir başka kavram arasında çoğu kez benzetme yoluyla bir ilişki kurarak sözcüğü o kavrama aktarma olayıdır. Bu olay insanoğlunun en çok kendine yakın bulunduğu organ adlarında, vücuduyla ilgili kavramlarda görülür. Deyim aktarmasının bu türü bütün dillerde çok yaygındır."[3]

Türkçe ve Çince'de de deyim aktarmalarının yaygın kullanımı, bu alanda bir karşılaştırmanın önemini ortaya koymaktadır. Bu tez çalışması anlambilim temelinde ele alındığı için anlambilimin genel bir tarihine bakmak gerekmektedir.

"Dilbilim çalışmalarının en eskilerinin Eski Hint'te gerçekleştirildiği bilinmektedir. Bu çalışmalardan kimi, anlambilim konularını da içermekte, daha o zaman bilginler, bugün de ele alınan kimi anlambilim sorunlarının aydınlatılmasına yönelmekteydi. Örneğin İ.Ö. IV. yüzyılın ünlü Hint dil bilgini Panini'nin "Ashtadhyayi" adlı çok önemli yapıtını bütünlemeye ve açıklamaya çalışan öteki Hint dilbilimcileri, sözcüklerin, nesnelerin kendisini mi yoksa türünü mü gösterdikleri, tek tek harflerin anlamları olup olmadığı gibi sorunlar üzerinde durmuşlardır" (Aksan, 2000, s.140).

"XX. yüzyılın başlarında anlambilimin dilcilikte yeni bir alan durumuna gelmesi Alman dilcisi K. Reisig'in bir çalışmasıyla gerçekleşmiştir. Reisig, "Latin

3. Doğan, Aksan, **Her Yönüyle İlgili Ana Çizgileriyle Dilbilim**,TDK, Ankara, 2000, s.143

Dilbilimi Üzerine Dersler" adlı yapıtında dilbilgisi içinde Semasiologie adlı bir dal belirlemiştir. Ancak, doğrudan doğruya bu dalın konularına eğilip geniş kapsamlı bir yapıt hazırlayan ve ona ayrı bir alan niteliği kazandıran, Fransız dilcisi M. Breal'dir. 1899'da basılan "Essai de Semantique" adlı yapıtı dilin düşünceyle ilgili konularını, sözcüklerin anlamlarının oluşmasını, sözdiziminin oluşumunu incelemiş, retorikten beri üzerinde durulan birtakım olay ve kavramları betimlemiştir"[4]

XX. yüzyılda Saussure dilbilim alanında yeni kuramlar yaratmış, bilginin bu yarattığı kuramları dilbilim hakkındaki sorunlara çözüm getirmiştir. Anlambilim, sözcüklerin içine yerleşmiş olan duygu, düşünce hakkında inceleme yapan bir bilim dalıdır. Anlambilimin alanı sözcük anlamının anlaşılmasıdır. Anlambilimin önemli sorunlarından birisi, sözcüğün anlamının anlaşılması ya da dış dünya gerçeği ile dil arasındaki bağlantının ortaya konulaması sorunudur. Bu konuda Saussure'nin gösterge şeması ile C. K. Ogden ile I. A. Richard'ın iletişim üçgen şeması, sözcüğün anlamı sorununa açıklık getirmiştir.

"Saussure göre dil, bir göstergeler dizgesidir ve sözcüğü dil göstergesi olarak ele alır. Gösterge (simge), bir nesneyle bir adı birleştirmez, bir kavramla bir işitim imgesini (image acoustique) birleştirir. İşitim imgesi salt fiziksel nitelikli olan özdeksel ses değildir, sesin anlıksal izidir, duyularımızın tanıklığı yoluyla bizde oluşan tasarımdır. Kavramla işitim imgesinin birleşmesine gösterge diyoruz. Gösterge, kavram ile işitim imgesinin birbirine bağlanmasıyla ortaya çıkan iki yönlü anlıksal bütünlüktür."[5]

4 Doğan, **Anlambilimle İlgili Alanlar ve Türkçe, Dil Dergisi,** 1994, S.3-16, s.118-21
5 Ferdinand, Saussere, **Genel Dilbilim Dersleri,** Çev. Berke Vardar, Birey ve Toplum Yayınları, Ankara, 1985, s.71

Aşağıdaki şekilde gösterildiği gibi sözcük, gösteren ve gösterilen terimleri hem kendi aralarındaki, hem de bütünlük kurdukları karşıtlığı belirtmek gibi bir yarar sağlar.

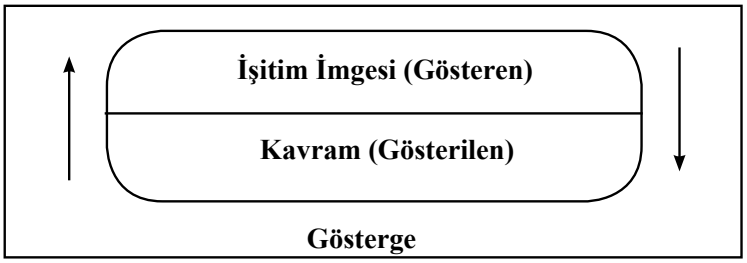

Dil Göstergesi

Saussure, bunu "ağaç" örneğini vererek açıklamıştır.

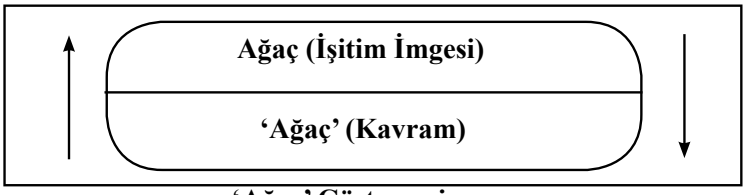

'Ağaç' Göstergesi

"Göstergelerin dil içindeki değerleri karşıtlıklardan ve ayrımlardan doğar. Saussure, gösterilen ya da sözcüğün anlamının bir karşıtsal değerler düzeni içinde, öteki sözcüklerle ilişkileri sonucunda ortaya çıkar."[6]

"Saussure'den sonra Ogden ve Richards anlamı, simge (sözcük), düşünce (kavram), ve nesnelerden oluşan bir üçgenle belirlemişlerdir. Bu üçgende anlatılan, kavramın sözcük ve nesne ile doğrudan ilişkisi olmasıdır Sözcük ve nesne dolaylı ilişkide olup kesik çizgilerle gösterilmiştir. Bu düzende sözcük; bir düşünceyi simgelemekte, düşüncede belirtilen olay ya da nesneye gönderimde bulunmaktadır."[7]

6 Kocaman, Ahmet, **Dilbilimsel Anlambilim,** Dilbilim ve Dilbilgisi Konuşmaları, TDK Yayınları, Ankara, 1980, S.494, s.89-103
7 Aksan, **Anlambilim ve Türk Anlambilim**, Ankara Üniversitesi basımevi, Ankara, 1971,s.28

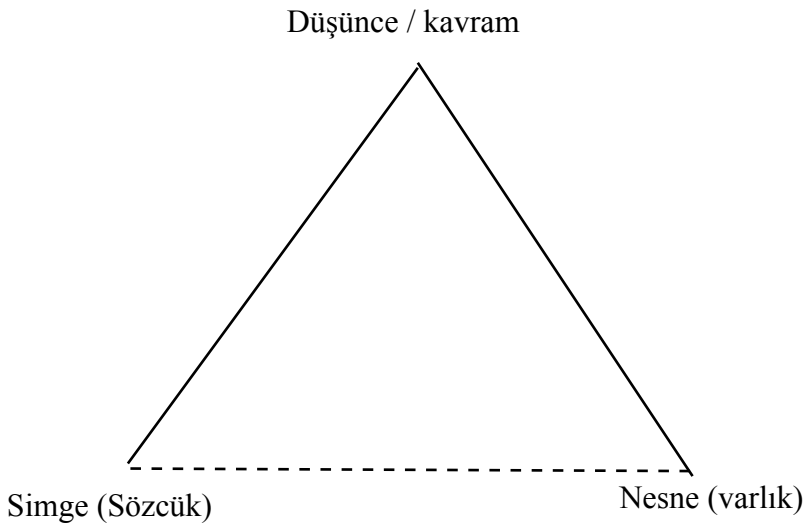

"Özellikle 1965' ten sonra geliştiği mantık, ruhbilim alanlarıyla gelişmeler ve bir arada ele alınmaları nedeniyle çok karıştığı görülmekteydi. Buna karşılık, anlambilim sınıflanmasında bugüne kadar anlambilimle ilgili yayınlarda genel bakış türleri ve alanlarıyla bu bilimin genel bir şemasının çizilmesi yoluna pek gidilmemiştir.Bu konuda, Werner Welte'nin başarılı bir örneği aşağıdaki şemada görülmektedir. (Aksan, 2000, s.144)."

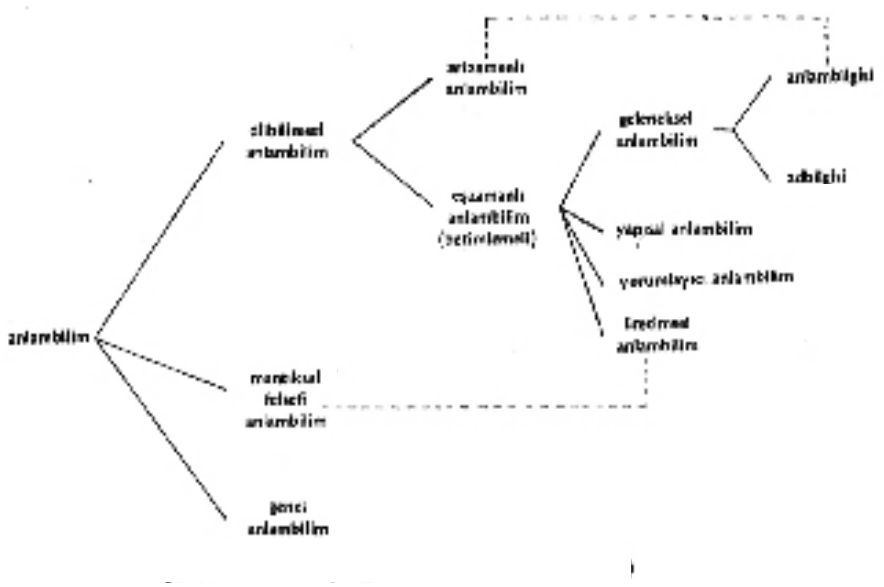

Anlam kavramı, çok eskiden bulunmasına rağmen son zamanlarda ciddi bir konu olarak ele alınmıştır. "Deyimler, her dilin söz varlığı içinde yer alan dilsel yapılardır. Özellikle, Türkçe'nin söz varlığı içinde önemli yer tutuğunu gördüğümüz deyim yapıları, dilbilim içinde deyimbilim (idiomatic) alanında incelenmektedir. Bu

ilk bilimsel yaklaşım, Ch. Bally'in Traite de Stylistique Française (1909) (Fransız Stilistliği Denemesi) adlı çalışması içinde deyim nitelikli öğelere değinmesi ile ortaya konmuştur, diyebiliriz. Uzun süre gereği kadar ilgi görmeyen bu çalışma bugün özellikle, Sovyetler Birliği, Amerika, Almanya ve daha pek çok Avrupa ülkesinde, farklı kuramsal yaklaşımlar doğrultusunda hızla gelişen deyimbilimin oluşmasında önemli katkılar sağlamıştır."[8]

Türk dilinin en eski yazılı kaynaklarına bakıldığında Orhun Yazıtları'ndaki (MS 732) sözcüklerin lügat açısından sınırlı bir sözvarlığı olmasına rağmen, sözcüklerin somut-soyut kavramları, aynı zamanda zengin anlam ve anlatım özelliğine sahip olduğu görülmektedir. Kaşgarlı Mahmut'un 1072-1074 yılları arasında yazdığı "Divan-ü Lügat-üt Türk" de ise sözcüklerin örneklerle düzanlam ve yananlam bakımından açıklamaları yapılmıştır.

Daha sonraki dönemlerde yazılan bilimsel kitap ve makalelerde ise Türkçe'nin anlambilimine katkıda bulunulmuştur.[9]

Çince'de dil çalışmalarının tarihi ise oldukça eskidir. Bunun nedeni de Çinli'lerin yazı yazmaya olan özel ilgileridir. Çince'de çok uzun yıllar öncesine dayanan dil çalışmaları sözcükbilim alanında olmuştur. Doğu Han Hanedanlığı döneminde (25-220) Xun Shen'in yazdığı 说文解字段主 Shuo Wen Jie Zi Duan Zhu adlı eseri 15 bölümden oluşmuş 9353 tane Çince imin anlamını açıklamıştır. Çin'de dil ile ilgili çalışmalar I. yüzyılda başlamış ve her dönemin kendisine ait olan eserleri var olup, bu eserler o dönemdeki Çin toplumunun genel özelliklerini yansıtmıştır.[10]

8- Uzun, Subaşı, Leyla, **Deyim Sınırlaması Sorunu ve Deyimbilimsel Yaklaşım Hakkında**, Çağdaş Türk Dili, 1991, S.4-38, s.70-72

9 Mütercim Asım, (Kamus-ı Türk) Türkçe Sözlük, Necip Asım, Ural ve Altay Lisanları, En eski Türk Yazısı, Ragıp Hulûsi, Fikir ve Nesir Dilimizin Gelişmesi, Özcan Başkan, Lengüistik Metodu, Necip Uçuk, Genel Dilbilim Doğan Aksan Türkçenin Gücü, Anlambilim ve Türk Anlambilim vb.

10 Goupu, Er-Ya Zhu 爾雅注, Xing Bing., Er-Ya Shu 爾雅疏, Shao Jinhan, Er-Ya Zheng Yi 爾雅 正义.

"Deyimbilim alanının temel sorunu, deyim sınırlaması konusudur. Deyim sınırının belirlenmesinde ortaya konulan pek çok ölçüt olmasına karşın, deyim bilimin atasözleri, terimler ve özel adlarla ilişkisi yanında, deyim olmayan kalıplaşmış yapılardan, ayrılması henüz tam olarak çözülememiştir." (Subaşı, 1991, s.70-72)

Bu çalışmada konu genel anlambilim kapsamı içinde değil, gelişmeli anlambilim içinde ele alınmıştır. Buna göre deyim karşılaştırması organ adlarının vücutla ilgili sözcüklerin doğaya uygulanması bağlamında ele alınması ve bu alanda sınırlandırılması gerekli görülmüştür. Bu alanla ilgili temel özellikler göz önünde tutularak Türkçe ve Çince'de deyimler ve türleri üzerinde durulmuş ve karşılaştırmalar yapılmıştır.

Deyim, terim olarak tanımsal zenginlik gösterse de başlıca tanımı şöyledir: "Belli bir kavramı, belli bir duygu ya da durumu dile getirmek için birden çok sözcüğün bir arada, seyrek olarak da tek bir sözcüğün yan anlamında kullanılmasıyla oluşan sözdür." (Aksan, 2000, s.35).

Türkçe, deyimler açısından kendine özgü nitelikler gösteren bir dildir. Türkçe, doğaya sıkı sıkıya bağlı, anlatım sırasında doğadan yararlanan, olayları, durumları, duyguları nesnelere dayanarak, somutlaştırma adını verdiği aktarmalar yoluyla dile getiren bir dildir. Bu yüzden deyimler, güçlü bir anlatım tanığı durumundadır.

"Çince dünyada en eski ve gelişmiş dillerden biridir. Çince'nin zengin sözcük birikimi ve çeşitli yapısı özelliğini taşıyan belirgin sözcük öbekleri bulunmakta olup deyimlerde bunlardan birini oluşturmaktadır. Çince'de deyim **;** dilin bir anlatım şekli olup, normal sözcük öbekleriyle karşılaştırıldığında, anlatımı yüksek olan, çoğunlukla yananlam taşıyan, dilin canlılığını arttıran sözcüklerdir." [11]

11 Xiang Guangzhong, **Cheng Yu Gaishu,**(Deyimlerin Genel Özellikleri) , Hubei Jiaoyu Chubaishe,1985, sf.12)

"Çince'de deyimler, dilin gelişmesi sonucunda biçimlenmiştir. Her dönemde çeşitli edebi yapıtlar ortaya konulmuş, bunların içinde, zengin anlatım gücü olan sözcükler, kullanımla yavaş yavaş deyimleşmiş ve sonraki kuşaklara aktarılmıştır. Deyimler, dilin değerli özelliklerinden olup, toplumun başından geçen olayları, kişilerin doğaya olan bakışlarını ve dünya görüşlerini dile yansıtmıştır. Böylece deyimler, bir ulusun dilinin ve kültürünün genel özelliklerinin özel bir anlatımla aktarımıdır." (Xiang, 1985, s.12)

"Deyimler anlam ve biçim bakımından yerleşmiş olup, istendiğinde değiştirilemez. Bunlar halen kullanılmakta olup, toplum yaşamı gibi canlı öğelerdir. Genellikle edebiyat alanından gelip kitaplarla yayılmaktadır. Anlam ve biçim bakımından bütünlük sağlam özelliğe sahiptirler."[12]

Türkçe ve Çince'de deyimlerin genel tanımı benzerlik göstermekte, birden fazla sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan, yan anlamlar taşıyan, dilin canlılığını, renkliliğini, etkinliğini ifade eden sözcük öbekleridir.

Bu çalışmada Çince ve Türkçe'deki deyimler taranmış ve aralarındaki benzerliklerin yanısıra farklılıkların da olduğu ortaya konmuştur.

Bu çalışmada Türkçe ve Çince'de sık kullanılan deyimler ele alınmıştır. Çince'deki deyimler pin yin ve tam yazılışı (zheng ti 正体) ile yazılmıştır.

Deyimlerin tanımı ve oluşumu ile ilgili bilgi verildikten sonra her iki dildeki organ adlarının geçtiği deyim aktarmalarının karşılaştırılması yapılmıştır. Daha sonra her iki dildeki boyundan yukarı ve beden kısmının geçtiği organ adının tanımı ve o dilde kullanıldığı deyimlere yer verilmiştir.

12 Shi, Shenggui, **Yuwen Zheshi Qianwen** (Dil ve Edebiyat Hakkında Bin Soru), Hubei, Hubei Chubanshi, 1983, s.70.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ANLAMBİLİM AÇISINDAN TÜRKÇE VE ÇİNCE'DE DEYİM AKTARMASI

1.1. Düzanlam, Yananlam

Düzanlam

Anlam adlandırmalarında dilbilimciler arasında bir birlik sağlamış değildir. Bazı dilbilimciler temel anlam sözcüğü kullanırken bazıları asıl anlam ya da ilk anlam sözcüğünü kullanmışlardır. Burada düzanlam sözcüğünün kullanılması uygun görüldü.

"Belli bir ses bileşiminin, ilk ve asıl kavramıdır. Sözcüğün herkes tarafından bilinen ilk anlamıdır. Bu anlam sözlükte de ilk anlam olarak yer alır. Temel anlam, sözcüğü, okuyanın ya da duyanın zihninde dolaysız ve kesin olarak bir kavramın belirmesi olarak da tanımlanmıştır." (Aksan, 2000. s. 180-182)

"1. Bir gösterenin gösterilenini oluşturan kavramın kaplamı, gösterenin belirttiği nesneler sınıfı. 2. Yananlama karşıt olarak, bir birimin mantıksal, bilişsel, nesnel anlamı. Bilimsel söylemde düzanlam, yazınsal söylemde yananlam egemendir."[15]

Düzanlamı oluşturan, bir ses bileşimiyle, bir gösterenle dile getirilen ilk ve genel tasarımın en başta yansıtılan kavramı düzanlam öğesidir.

---

15 Berke, Vardar, **Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü,** Multilungual Yayınevi, İstanbul,2002, s.85

Türkçede “göz” olarak bilinen ses bileşeninin zihindeki ilk yansıması, bu kavramı daha belirginleştirecek olan bir görme öğesidir. Düzanlamı; “insan ve hayvanların görme organı” dır. Düzanlam öğesi ise görme sözcüğüdür, Türkçe ve Çince’de “ayak” sözcüğün düzanlamı; “bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü”dür. Düzanlam öğesi ise ayaktır.

Çince çok eskiye dayanan bir dildir. Çince imlerin biçimsel olarak ortaya çıkmasından önceki dönemlerde kullanıldığı anlamları, imlerin düzanlamlarını oluşturur. Çince’de düzanlamı belirlemek çok zordur. Düzanlam bazen, ses bileşeni ile nesnenin ilk belirtileni olmayabilir. Kızıl sözcüğünün temel anlamı “parlak kırmızı renk” olarak görülse de, bu sözcük “ısıtılan veya ısınan bir nesnenin sıcaklığının çok artması” anlamını içeren kızmak sözcüğünden türetilmiştir. Aynı şekilde, gösterenin asıl anlamından farklı belirtilenler içeren imler yer almaktadır. Örneğin, ortaya ateş koymak (fa huo 发火) sözcüğünü oluşturan imler, “ortaya koymak” ve “ateş” temel anlamlarını içermesine rağmen bu sözcük “öfkelenmek” anlamında kullanılır.

Yananlam

“Yananlam, bir ses bileşiminin, sözcüğün, düzanlamının yanı sıra edindiği bir başka anlam, yansıttığı yeni bir kavramdır” (Aksan 2000, 182).

“Bir sözüğün sürekli anlamsal öğelerine ya da temel anlamına kullanım sırasında katılan ve bildireşenlerin tümünce algılanmayan, ikincil kavramlara, imgelere, öznel izlenimlere vb. ilişkin olan duygusal, coşkusal ikincil anlam; çağrısımsal değer. Yananlamlar bireysel yönler içerdikleri gibi toplumsal, tarihsel, ekinsel, vb. Özelliklerde kapsarlar. Kimi dilbilimciler yananlamları, anlatım düzlemi düzanlam dizgesi olan bir içerik düzlemi olarak ele alırlar. Toplum, doğal dilin kendisine sağladığı birinci

dizgeden kalkarak yananlam dizgeleri oluşturur.” (Vardar, 2002, s.216)

Örneğin Türkçe’de “el” sözcüğü, kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan kısmını anlatan , düzanlamı bu olan bir öğedir. ‘aracı,vasıta’, ‘kez, defa’, ‘yabancı’, ‘ülke, yurt, il’, ‘halk, ahali’ gibi yananlamları vardır. “Ayak” sözcüğünün temel anlamı ‘bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü’ dür. Ancak ‘birtakım şeylerin yerden yüksekçe durmasını sağlayan dayak, destek veya bunlardan her biri’, ‘basamak’, ‘aşağı düzeyde, sıradan, bayağı’, ‘Halk edebiyatında koşuklarda kısa yedekli dizeler’ vb. yeni anlamlarda kazanmıştır.

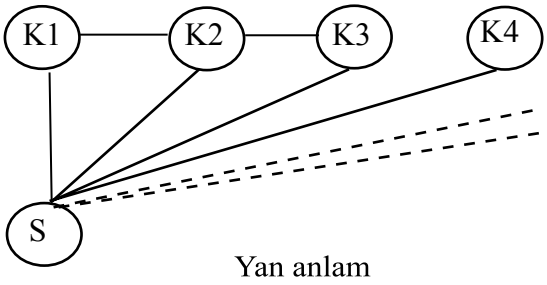

Yukarıdaki şekilde bu durum şematik olarak açıklanmaktadır.

Çince’de yananlam; sözcüğün asıl anlamından farklı olan anlamıdır. Çince dil sınıflarına göre yalınlayan (tek heceli) dillere aittir. Sözcük, ek almadan, değişikliğe uğramadan tek sözcük halinde kalır. Ancak başka sözcüklerle yanyana gelerek birleşme neticesinde çeşitli yananlamlar ortaya çıkar. Bu birleşme yeni sözcüklerin öne ve/veya arkaya eklenmesi şeklinde olur. Burada dikkat edilmesi gereken özellik; Çince’de birleşik sözcük denen bir olgu yoktur. Bu yüzden Çince yananlam bakımından çok zengindir.

Örneğin açmak “kai 开” sözcüğünü ele alırsak ; sadece bu sözcükle türetilen yeni sözcükler, dolayısıyla yeni anlamlar çok fazla sayıdadır. Burada örnek olması bakımından bir kaç tanesi gösterilmiştir.

开 校	kai xiao	okul açmak
开 门	kai men	kapı açmak
开 店	kai dian	dükkan açmak
开 花	kai hua	çiçek açmak
开 信	kai xin	mektup açmak
开 水	kai shui	sıcak su
开 眼	kai yan	gözü açılmak
开 电视	kai dian shi	tv açmak
开 脑子	kai nao zi	zihni açılmak
开 心	kai xin	gönlü açılmak

Çin anlam biliminde yananlam altı kategoride ele alınarak şemalaştırılmıştır.[16]

Burada örnek olması bakımından bir kategori ele alınmıştır. Bu şemada düzanlam olarak kabul edilen sözcüğün, yananlamları ile dolaysız ilişkisi vardır. Düzanlam olarak kabul edilen birinci sözcüktür. İkinci, üçüncü ve dördüncü sözcükler, düzanlamla doğrudan ilişkili yananlamlardır.

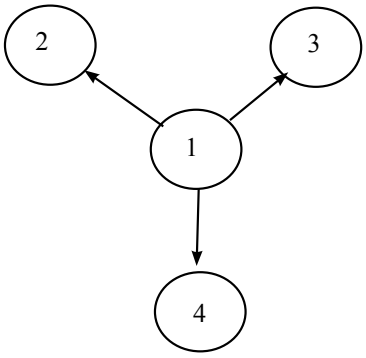

Çin’cede kai hua (开花） iminin bu şemaya göre yan anlamları;

1. Çiçek açmak, meyve vermek

2. Nesnelerin patlayarak ortadan ayrılması.

16 Sun, Liang Ming, **Chiyi He Yi yi,** Hubei**,** Hubeijiaoyu Chubanshe, 1985, s.12-13

3. Kalbin mutluluk ve sevinç içinde olması.

4. Yeni tecrübeler sonucu olumlu gelişmelerin kazanılması.

Örneğin; "ağız (kou 口)" sözcüğünün önüne sözcükler ekleyerek oluşan yeni sözcükleri ve anlamlarını inceleyelim,

瓶口	ping kou	şişe ağzı
山口	shan kou	mağara ağzı
路口	lu kou	yol ağzı
刀口	dao kou	bıçağın ağzı
河口	he kou	dere ağzı
十子路口	shi zi lu kou	kavşak
伤口	shang kou	yara ağzı

Bu sözcüğün verilen örneklerden farklı olarak çok daha fazla kullanım şekilleri ve anlamları mevcuttur. Burada hepsi belirtmek mümkün değildir.

1.2. Deyimlerin Tanımı ve Oluşumu

"İnsan zihninde şekillenen her çeşit duygu ve düşünce ürünleri, anlatım gücü gelişmiş bir dil sayesinde dışa vurabilir. Dil yalnızca bir karşılıklı ilişki aracı ve aynı zamanda düşünceyi yansıtan bir etkinliktir. İnsanlar karşılaştıkları olaylardan etkilenerek düşünürler."[17]

Dilde her kavram için bir sözcük her sözcük için bir kavram gerekliliği bilinir. Bu gereklilik sadece kavramlara değil, duygu, düşünce, olaylar ve durumları dolaylı yollardan etkileyici bir şekilde anlatmak için sözcükler topluluğu olan deyimlere baş vururlar. Deyimler çok eskiden beri türetilmesine ve kullanılmasına rağmen son zamanlarda daha ciddi bir inceleme konusu olarak ele alınmıştır.

17 Tanç, **Mustafa, Türkçenin Geliştirilmesi, Zenginleştirilmesi ve Türk Dil Kurumu,** Türk Dili, 2002, S.607, s.189-193

"Deyimler, her dilin sözvarlığı içinde yer alan dilsel yapılardır. Deyimlere yapılanmaları açısından bakıldığında, pek çok araştırmacının birleştiği nokta, bu yapının belirgin bir kalıplaşma özelliği gösterdiğidir. Ancak, dilde kalıplaşma özelliği gösteren çok öğeli birimleri, yalnızca atasözleri ve deyimler başlıklarına indirgeyip incelemek dilbilimsel açısından dilin yeterince betimlenememesi olarak görülmekte, ayrıca dilde kalıplaşan öğelerin hepsinin deyim olarak tanımlanamayacağı bilinmektedir.

Deyimler yapıdaki kalıplaşmanın anlamına göre biçimlenmesi ile öteki kalıplaşmış birimlerden farklılık gösterir. Deyim yapısında, deyimleşme derecesine göre yananlama geçiş ya da yananlamlı öğenin baskınlığı temel belirleyicidir. Dilin şiir işleminin ürünleri olarak deyimler sesbilim, biçimbilim, söz dizimi ve anlam – düzlemlerinde ayrı ayrı ele alınması gereken özellikler içermektedir."[18] (Subaşı, 1991, s.70-72)

Bunlar aşağıda sırasıyla gösterilmektedir.

"Deyim terimi için, Osmanlıca'da uzun süre "darbımesel" daha sonraları ise "tabir," "istilah" terimi kullanılmıştır. Darbımesel daha çok atasözlerini karşılayan bir terimdir. Cumhuriyet döneminde ise "tabir" uzun süre kullanılmış daha sonra **deyim** terimi kullanılmıştır."[19]

"Deyim (locution, expression; locution phrase, term, idiom; resensart ve Ausdruek), belli bir kavramı, belli bir duygu ya da durumu dile getirmek için birden çok sözcüğün bir arada, seyrek olarak da tek bir sözcüğün yananlamında kullanılmasıyla oluşan sözlerdir." (Aksan, 2000, s:35)

---

18 Subaşı'nın yukarıdaki tanımına göre deyimlerin, deyimleşme derecelerine göre yananlama geçiş yaptıklarını göstermektedir. Bazıları ise deyimlerin anlam ve biçim bakımından kalıplaşmış olduklarını söylemektedir.

19 Sinan, Ahmet Turan,**Türkiye Türkçesinde Deyimler Üzerinde Bir İnceleme**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ, 2000, s.100-106

"Bir tür sözlüksel birim oluşturan anlam birim toplaşması; genelikle öz anlamından az çok ayrı bir anlam içeren kalıplaşmış söz." (Vardar, 2002, s.71)

"Bir kavramı, bir durumu, çekici bir anlatımla ya da özel bir yapı içinde belirten ve çoğunun gerçek anlamlarından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük topluluğu yada tümce deyim olarak adlandırılır."[20]

Çinli dilbilimci, Ma Guofan, "Çince'nin son derece zengin sözcük birikimi olduğu ve çeşitli yapıda kalıplaşmış sözcük öbekleri olduğunu, deyimlerin ise bunlar arasında sadece bir türü oluşturduğunu açıklamaktadır. Deyimler, yapısal ve anlamsal olan iki ana özellik gösterir."[21]

Başka bir tanımda ise , "Deyim, dilin özel bir anlatım biçimi olup, normal sözcük öbeklerinden farklı anlatım gücüne sahip, çoğunlukla kendi anlamından uzaklaşarak başka yananlamda kullanılan sözcük öbekleri olarak tanımlanmaktadır." (Xiang, 1985, s.12)

"Bazı sözcüklerin dışında sık kullanılan, kalıplaşmış özellik gösteren söz öbekleri bulunur. Bunlar atasözü, alegorik deyiş özelliği taşıyan söz öbekleri, aynı zamanda Çin toplumunun kültürel özelliklerini de yansıtan sözlerdir. Deyimlerin çoğunluğu yananlamlar taşır. Çince'de ki deyimlerin yapısal özelliği öz ve açık, anlamı keskin, kullanımı kolay olmasıdır**.** Bu deyimler halkın sık kullandığı bir anlatım biçimidir." [22]

Avrupa bilim adamları son 20 yılda, Çinli'lerin dil ve düşünceleri hakkında araştırmalar yapmışlardır. Bu araştırmaların çoğu düşünsel ve dilsel alanlardadır. Yananlamın fiziksel, sosyal ya da kültürel deneyimler etkileşimleriyle ortaya çıktığını,

---

20 Aksoy, Ömer Asım, **Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, II. Cilt**, İstanbul, İnkilap Kitabevi, 1993, s.52
21 Ma Guofan, **Chengyu (Deyimler)**, Nei Menggu Renmen Chubanshi, Huhehaote 1978, s.17
22 Shi Baoyi, **Çince'de Sık Kullanılan Deyimler**, Doğu Dilleri, 1991 S.5-1,s.39-44.

kültüre ait olan çoğu temel kavramların yananlamlarının, kültürün temel değerlerine uyum sağlayacaklarını, bazılarının kültürden kültüre farklı olabileceklerini söylüyorlar. Yananlamlar, düşünce usullerini yansıtmaktadır. Bu, nedenle dil ve düşünce yapılanmalarında iyi bir kaynak teşkil etmekte olduklarını söylemektedirler.

Deyimlerin genel özellikleri, sözcüklerin düzanlamı dışında, yananlam oluşturmasıdır. Başka bir deyişle, sözcüklerin düzanlamından yananlama , anlam aktarması yapmasıdır. Anlam aktarması, bir kavramın adlandırılmasından bir başka kavramdan yararlanma olarak tanımlanabilir. Sözcüklerin anlam açısından kullanılma özellikleri, deyim aktarması, benzetme, ad aktarmasının doğmasına sebep olmuştur.

1.3. Deyim Aktarması

Bir varlığın benzetme amacıyla başka bir varlığın yerine kullanılmasıdır. Yalnız benzetilenle yapılan benzetmedir. “Kalem” sözcüğünü, “minare” yerine “İstanbul’un kalemleri göründü” (Kalem gibi ince minareler). “İnci” sözcüğünü. “diş” yerine, “gülünce incileri görünüyor” (İnci gibi parlak dişler). Deyim aktarması, iki nesne arasındaki yakınlıklardan ve benzerliklerden yararlanarak birbirine yaklaştırarak yapılan aktarma olayıdır.

Deyim aktarması, anlatıma güç kazandırmak amacıyla başvurulan söz sanatı olup açık eğretileme ile kapalı eğretileme olmak üzere ikiye ayrılır. Açık eğretileme, doğadaki varlıklarla ilgili adların insanlar için kullanılması, kapalı eğretileme ise insanlar ile ilgili kavramların doğadaki varlıklar için kullanılmasıdır. Soyut kavramların yazı diline oranla az olduğu halk dilinde soyutu somutla anlatma yönelimi dolayısıyla pek çoktur.

1.3.1. Organ Adlarının, Vücutla İlgili Sözcüklerin Doğaya Uygulanması

Deyin aktarmalarının en eski, en yerleşik olan bu türü insanoğlunun, çevresindeki varlıklara, organlarının ya da vücudu ile, hatta giyim kuşamı ile ilgili çeşitli şeylerin adlarını vermesi sonucunu doğurmuştur. Her dilde görülen bu eğilim, organlarla çevredeki nesneler arasındaki biçim benzerliğine dayanır. Örneğin; Türkçe'de ceylan gözlü denince, insan gözünün güzelliği ceylanın gözünün güzelliğine benzetilir. Çince'de de bunun karşılığı feng yan 凤眼 tavus gözlüdür. İnsanın kendine özgü niteliklerinin doğadaki nesnelere benzetilerek aktarılması olayıdır. Vücutla ilgili adlar sadece deyim olarak değil, temel anlamına yakın olan doğa ile bir bağlantı kurarak ikinci bir anlam kazanmıştır. Dil, burun, boğaz, baş, kol, dirsek gibi organ adlarının doğaya uygulanması söz konusudur.

Örneğin, Türkçe ve Çince'de, Ağız sözcüğü, yüzde, avurtlarla iki çene arasında, ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye ve besinleri içine almaya yarayan boşluk, ağız (口) sözcüğünün temel anlamıdır. Ağız sözcüğünün bu özelliklerinden yararlanarak kapların ya da içi boş şeylerin açık tarafı ağızdır (ping kou 瓶口 şişe ağzı). Birkaç yolun birbirine kavuştuğu yer (shi zi lu kou 十字路口 dört yol ağzı) ağızdır. Bir akarsuyun denize veya göle döküldüğü yer, ağızdır(he kou 河口 dere ağzı).

Çince ve Türkçe'de "Baş" sözcüğü, insan ve hayvanlarda kafa, göz, kulak, burun, ağız gibi organları kapsayan; vücudun üst kısmında bulunan bölüm, kafa yani baş şeklinde tanımlanır. Çince ve Türkçe'de ''baş'' sözcüğünün pek çok anlamı bulunmaktadır.

Örneğin Çince'de, "Köprünün başında bir dükkan var (zai qiao tou you shang dian 在桥头有商店)". Buradaki "baş" sözcüğü, köprünün baş kısmını gösterir.

Verilen örnekler, organın çevredeki nesneler arasındaki biçim benzerliğine dayanan, benzetmeden yararlanan bir adlandırmaya yol açarak sözcüğü çok anlamlı hale getirmiştir.

1.3.2. Doğa İle İlgili Sözcüklerin İnsana Uygulanması

İnsanlarla öteki varlıklar arasında benzetmelere olanak sağlayan ortak özellikler, her dilde, doğadaki varlıklarla ilgili sözlerin insanlar için kullanılmasına yol açmış, genel olarak soyut kavramları yansıtmak üzere bu unsurlara baş vurulmuştur. Doğadaki nesnelerin niteliklerinin insanlar için kullanılmasıdır. Doğadaki nesneler için kullanılan sert, yumuşak, keskin, ağır, hafif hatta yontulmuş, yırtık, pişkin vb. sıfatlar insanlar için kullanılmıştır. Özellikle kaba konuşmalarda, argoda başvurulan bu aktarmalar yananlamlar olarak dilde yerleşmiştir. Kurt, eşek, domuz, tilki, keçi vb. sözcükler çeşitli dillerde temel anlamları dışında, soyut kavramları da yansıtan birer sözcük durumuna gelmişlerdir. Bazı örnekler verecek olursak;

Domuz kafalı (zhu nao zi 猪脑子) deyimi, zeki olmayan, kafası çalışmayan, akıl yürütemeyen insanlar için kullanılır. Ancak Türkçe'de aynı anlama gelen deyim, eşek kafalı olarak kullanılır. Çince'de man "慢 man" davranış olarak yavaşlığı ifade eder. Bu sözcük Türkçe'ye geçmiş bir sözcük olup, man kafa deyiminde kullanılmaktadır.

Dona kalmak (ling dong dong 冷冻冻). Bu deyim olmadık bir olay karşisinda tepkisiz kalma halini anlatır.

Fare ciğerli (dan xiao ru shu 胆小如鼠). Bu deyimi, insanın fare kadar korkak olduğunu eğretilemek için gösterilmiştir. Türkçe'de de korkak fare , tavşan yürekli gibi deyimler kullanılır.

O yaşlı tilkidir (ta shi ge lao hu li 她是个老 狐狸). Çince'de kurnaz ve hilekar insanlar için kullanılır. Çince ve Türkçe'de de deyim olarak yer alır.

Ayı belli kaplan omuzlu (xiong yao hu wei 熊腰虎背). Çince'de iri yarı insanları ayı, kaplan gibi hayvanlara benzetme Türkçe'de de çok sık rastlanan bir durumdur.

İnek boyunlu (nio bo zi 牛脖子). Bir kimsenin inatçı olduğunu anlatır. Türkçe'de ise eşek gibi veya keçi gibi inatçı deyimleri kullanılır.

1.3.3. Somutlaştırma

Anlatılması güç soyut olayların somut kavramlar aracılığıyla örneklendirilek belirgin hale getirilmesidir. Anlatılması güç olayların , düşünce ve davranışların somutlaştırılmasının yanı sıra insanlara özgü huyların, ruhsal durumların, dış görünüşlerin niteliklerinin somut anlatım yolu ile anlatılmasıdır.

Bunlara bazı örnekler verelim:

Tavuk yumurtasında kemik aramak (ji dan li mian tao gu tou 鸡蛋里面掏骨头). Çince'de bir şeyi yapmamak için çeşitli nedenler aramak anlamına gelmektedir. Türkçe'de ise bu deyim 'öküzün altında buzağı aramak' şeklinde kullanılmaktadır.

Denizin dibinde iğne aramak (da hai li mian lao zhen 大海里面捞针). Gerçekleştirilmesi çok zahmetli ve uzun zaman alacak işler için kullanılır. Türkçe'de ise "iğne ile kuyu kazmak" deyimi kullanılır.

Tavuğu gösterip köpeğe küfretmek (zhi ji ma gou 指鸡骂狗). Bir sözü dolaylı olarak başkasına duyurmak için kullanılır. Türkçe'de "Kızım sana söylüyorum, gelinim sen anla" deyimi kullanılır.

Ateşin üstüne yağ dökmek (huo shang jia you 火上加油). Gerginliği, uzlaşmazlığı artıracak biçimde davranmak anlamında kullanılır. Türkçe'de ise 'yangına körükle gitmek' deyimi kullanılır.

1.3.4. Duyularla İlgili Aktarmalar

Deyim aktarmalarının bir türü de duyularla ilgili kavramlar arasında yapılan aktarmalardır. Görme ile edinilen duyuların dokunma duyusuna, dokunma duyusunun işitme duyusuna aktarılması buna örnek teşkil eder. Bu tür aktarmalar, duyuları anlatmak için kullanılan "tatlı, acı, sert, yumuşak, soğuk..." gibi soyut kavramlar ile "bakış, ses, renk, düşünce, konuşmak...." gibi kavramlar arasında yapılan aktarma olayıdır. Bununla ilgili bir kaç örenek verecek olursak;

Tatlı sözlü bal dilli (Tian yan mi yü 甜言密语). deyimin anlamı güzel sözcüklerle ve yumuşak bir şekilde konuşmaktır. Buna karşılıkTürkçe'de ise ağzından bal damlamak deyimi kullanılır.

Taş kalpli (tie shi xin chang 铁石心肠). Bu deyim, merhametsiz ve gaddar kişiler için kullanılır. Türkçe'de de aynı şekilde kullanılmaktadır.

Tatlı hayat (tian huo 甜活. Sıkıntısız ve rahat bir hayatı anlatan bu deyim, Türkçe'de de aynı kelimelere ve aynı anlamda kullanılır.

1.3.5. Benzetme

Benzetme, bir nesne, kavram ya da durumu daha iyi, daha güçlü ve etkili anlatabilmek için başka bir nesne, kavram ya da durumdan yararlanmaktır.

Benzetme de amaç, somutlaştırma, gözde canlandırma sayesinde, anlatılmak istenenin daha etkileyici olmasını sağlamaktır. Benzetme, iki kavram arasında benzerlik ilişkisini sağlayan nesnelerin durum ve niteliklerinin benzemesi, benzetilmesi olayıdır.

Örneğin; inci gibi dişler, demir gibi yumruk, tilki gibi kurnaz, dili zehir gibi.

Çince'de de benzetmeler Türkçe'de olduğu gibi yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Örneğin; (gui xin si jian 归心似箭）ok gibi eve gitti.

(qiao she ru huang 巧舌如簧）dili saz yaprağı gibi güzel. Bu deyimde "巧舌" sözcüğü konuşması çok güzel bir kişi için kullanılır. Türkçe'de "bülbül gibi" deyimi kullanılır.

(ru hua si yü 如花似玉) Uzun boylu şeffaf tenli. Deyiminde, özellikle kızlar kastedilerek güzel bir vücut yapısı anlatılır. Türkçe'de sülün gibi benzetmesi kullanılır.

Çince'deki benzetmeli deyimlerde xiang 像, ru 如, si 似 gibi ilgeçlerle türetilir.

Türkçe'de "gibi" sözcüğüyle birlikte gelen deyimler, öbür benzetmeli (e... dönmek) deyimlere göre çok fazladır. Deyim sayılmayan ama, "gibi" benzetmeli ilgeciyle birlikte gelip benzetmeli deyim anlamı kazanmış bazı sözcük öbekleri de vardır. Örnekler:

Türkçe	**Çince**
Altın gibi sarı saçlar	金黄色的头发
Deniz gibi mavi gözler	海蓝色的眼睛
Kalem gibi kaşlar	黑黑的眉毛
Benzetilen :altın, deniz, kalem	金黄, 海蓝, 黑黑
Benzeyen: saç, göz, kaş	头发, 眼睛, 眉毛
Benzetme yönü : sarı, mavi, kara	黄,蓝,黑
Benzetme ilgeci: gibi	如

1.3.6. Ad Aktarması

"Bir kavramın kendisi kullanılmadan, ilgili, bağıntılı olduğu başka bir kavramla, bir başka göstergeyle dile getirilmesidir.

Örneğin; tiyatro yerine sahne, tiyatro sanatçısı yerine sahne sanatçısı, sinema için beyaz perde, gençler ve çocuklar için körpe dimağ, körpe zihinler, seçime katılmak yerine sandık başına gitmek vb." (Aksan, 2000, s.188).

Çince'de de Türkçe'de olduğu gibi ad aktarmaları vardır. Örneğin;

İhtiyar insan(lao ren 老人） yerine ak sakallı (hua bai hu zi 花白胡子),

Ağlamak (ku 哭) yerine göz yaşı dökmek (liu yan lei 流眼泪),

Evlenmek (jei hun 结婚） yerine bir evin bireyi olmak （cheng yi jia ren 成一家人）.

Türkçe ve Çince'de özel adlar yerine onların simgeleri kullanılır.

Örneğin "Mustafa Kemal" yerine "Atatürk, Büyük Önder, Büyük Kurtarıcı, Ulu Önder" gibi adlar kullanıldığı gibi Çince'de de Sun Yat Sen için de "Çin Atası gou fu 国父" kullanılmaktadır.

Çince'de doğa ile ilgili ad aktarmalarına çok kullanılır. Örnekler;

Beyaz önlüklü	bai da gua	白大褂	Doktor	yi sheng	医生
Beyaz kemik	bai gu	白骨	Ceset	si ren	死人
Beyaz yüz	bai lian	白脸	Genç insan	nian qing ren	年青人
Yer yılanı	di tou she	地头蛇	Çete başı	e ren	恶人
Yer faresi	di lou shu	地老鼠	Fırsatçı	tou ji ren	投计人
Demir öküz	tie niu	铁牛	Traktör	tuo la ji	拖拉机
Demir at	tie ma	铁马	Motosiklet	mo tuo che	摩托车
Yağlı kuymak	lao you zi	老油子	Düzenbaz	jing ren	经人
Tren başı	huo che tou	火车头	Örnek insan	mo fan	模范
Kızıl bayrak	hong qi	红旗	Örnek işçi	bang yang	榜杨
Kızıl şapka	hong mao zi	红帽子	Kamu kuruluşu	guo jia qi ye	国家企业
Demir pencere	tie chuang	铁窗	Hapishane	jian yu	监狱

1.3.7 Çokanlamlılık

"Sözcüklerin birden çok kavramı yansıtır duruma gelmiş olmalarına çokanlamlılık adını veriyoruz.

Başta organlar, vücut bölümleri gibi, daha önce değindiğimiz öğeler olmak üzere birçok sözcük, her dilde çokanlamlıdır.

Burada önemli bir nokta, çokanlamlı öğelerde, çeşitli anlamlar arasında mutlaka bir ilişki bulunacağıdır. Eğer yüz sözcüğü 'yüzey, satıh' anlamını taşıyorsa, bunda, herhangi bir nesnenin insan yüzüne benzetilmesi, insan yüzü gibi dışta olan bölümünün ya da bir yanının anlatılmak istenmesi rol oynamış, bir aktarma sonucunda yeni bir anlam oluşmuştur. Bu bakımdan, ilişki yadsınamaz. Öte yandan buna yüz ister, adamda yüz yok ki kullanımlarındaki 'utanma' anlamı da yine insan yüzüyle, utandırıcı bir durumda yüzün kızarmasıyla, hatta yüzde beliren anlatımla ilgilidir." (Aksan, 2000, s. 188-190).

Sözcüklerde çokanlamlılık olduğu gibi deyimlerde de çokanlamlılık görülmektedir. Örnekler;

"Dile getirmek"; susan birini konuşturmak, dile düşürmek bir durum ya da olayın anlamını sözle belirtmek anlamlarına gelir.

"Ayağını sürütmek" deyimin dört tane değişik anlamı vardır.

1. Verilen bir işi ağırdan almak,

2. Ölmek üzere olmak,

3. Halk inanışına göre bir kimse gelirken ardından başkalarının da gelmesine yol açmak,

4. Bir yerden uzaklaşmak üzere bulunmak anlamlarına gelmektedir.

Deyimdeki çokanlamlılık olayı, sözcüğün kendi anlamından yararlanarak, somutlaştırma, soyutlaştırma olayıyla yan anlamlarının gelmesine nedeni olması gibi bir olay deyimlerin de düzanlamından birkaç tane yan anlam oluşturmuş ve böylece deyimlerde çokanlamlık ortaya çıkmıştır.”

Çince’deki deyimler de, zaman içersinde yeni anlamlar meydana geldi, bu değişiklikler deyimlerin bir bölümünde birden fazla anlamını oluşturmuştur.

Çokanlamlı deyimlerde asıl deyim kullanılmakla birlikte, bu deyimden türeyen yeni deyimlerde kullanılmaktadır. Örneğin; “bi men zao che 闭门造车” deyimi eskiden sürekli aynı yöntemle yapılan bir iş anlamında kullanılırken , şimdi içine kapanarak dışa karşı kendini kapatmak anlamında kullanılmaktadır.

“shi po jing tian 石破惊天” deyimi eskiden müzik sesinin aşırı yüksek olması anlamına gelirken, şimdi aşırı yüksek bir sesle tartışma anlamına gelmektedir.

“hui tou tu mian 灰头土面” bu deyim "Buda" dinin etkisinden türetilmiştir ve üç anlama gelmektedir.

l. Bir kişinin "Buda Dini" nin etkisiyle kendisine iyi bakamadığını anlatır,

2. Üstü başı toz toprak içinde, giysileri dağınık bir kişiyi belirtir,

3. Üzüntüden perişan olmuş bir kişi anlamında kullanılır.

1.3.8. Eşanlamlılık

"Bu kavram öteden beri pek yerinde sayılamayacak bir terimle anlatılmıştır; çünkü hiçbir dilde, biribirinin tam aynı, eşi anlama gelen birden fazla yerli sözcüğün bulunmadığı, bütün bilginlerce benimsenen bir gerçektir. Bugün Türkçe'deki göndermek ve yollamak ya da bezmek, bıkmak, usanmak örneklerinde olduğu gibi, tam aynı anlamda olduğu varsayılabilecek öğelerde aslında ayrı köklerden gelen, değişik gelişmeler sonucunda anlamca birbirine yaklaşmış sözcüklerdir." (Aksan, 2002, s.190).

Deyimler de sözcükler gibi eşanlamlı olabilmektedir. Yalnız bu eşanlamlılık ne deyimde nede deyimin gösterdiği anlamda tam anlamıyla bir eşlik değildir, birbirine oldukça yakın ya da benzerdirler. Örneğin;

1. Yüzü yok : Bir kusuru olduğu için ya da daha önce çok yanlış işler yaptığından dolayı herhangi bir istekte bulunmaya utanmak,

2. Yüzü olmamak : Cüret ve cesareti olmamak, utanmak

3) Yüzü kalmamak: Bir kimseden daha önce birçok ricada bulunduğu için yeni bir şey istemeye sıkılmak,

Bu deyimlerin hepsi "istemekten sıkılmak utanmak" anlamlarına gelmektedir.

Çince'de eşanlamlı deyimlerin, eşanlamlı olmaları, deyimi oluşturan sözcüklerin anlam açısından aynı, yakın yada benzeri anlama gelen sözcüklerle kurulmasıdır.

Örneğin; yi hu bai ying 一呼百应 deyimi, herkes tarafından kesinlikle kabul edilen bir durumu, bir olguyu anlatır,

yi hu bai nuo 一呼百诺 deyimi, bazıları kesin kabul ederken, bazıları -şüpheli olmakla beraber- diğerlerinden çekindiği için kabul etme durumunu anlatmaktadır. Çünkü birinci deyimdeki 应 sözcüğü kesinlikle kabul anlamına gelirken, ikinci deyimdeki 诺 sözcüğü süpheli bir şekilde kabul etmek anlamına gelmektedir. Yani yazılımlarında farklılık olsa da anlamları çok yakındır.

Örneğin; jun zi yi yan 君子一言 deyimi, akıllı kişiye tek söz yeter anlamındadır,

kuai ma yi bian ren 快马一鞭 çabuk ata bir kırbaç, bu deyim de anlayışlı kişiye bir işaret yeter anlamında kullanılmaktadır. Görüldüğü gibi yazılımları tamamen farklı olmakla beraber anlamca birbirlerine çok yakın olan iki deyimdir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. TÜRKÇE'DE VE ÇİNCE'DE BOYUNDAN YUKARI ORGAN ADLARI İLE İLGİLİ DEYİM KARŞILAŞTIRMASI

2.1. "Baş" Sözcüğü İle İlgili Deyim Karşılaştırması

a) Düzanlam

Türkçe	**Çince**
Baş	**Tou** 头
1. İnsan ve hayvanlarda göz, burun, ağız, kulak gibi organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm. Kafa. **Örn**: İnsanın başı,	**1.** İnsan ve hayvanlarda bulunan, insanlarda en üstte, hayvanlarda ise önde, ağız, göz, burun gibi organları kapsayan bölümdür. ren tou 人头 İnsanın başı

b) Yananlam

2. Bir toplumu yöneten kimse. **Örn:** Başyönetici.	**2.** Bir toplumu yöneten kimse. tou ling 头领 Yönetici (İdareci).
3. Başlangıç **Örn:** Yılbaşının ilk günü.	**3.** Başlangıç xin nian de tou tian 新年的头天 Yılbaşının ilk günü.
4. Arazide en yüksek nokta **Örn**: Dağın başı.	**4.** Yüksek nokta shan tou 山头 Dağın başı.

5. Bir şeyin toparlakça ucu.

Örn: Toplu iğne başı.

5. Bir şeyin başı.

zhen tou 针头 İğne başı.

6. Bir şeyin uçlarından biri

Örn: Köprü başı.

6. Bir şeyin uçlarından biri.

qiao tou 桥 头 Köprü başı.

7. 1) Hayvanlarda sayı bildirir.

Örn: Yirmi baş dana

2) Soğan ve sarmısak için kullanılır.

Örn: İki baş sarmısak.

7. 1) Hayvanlarda sayı bildirir.

er shi tou niu 二十头牛 Yirmi baş dana

2) liang tou suan 两 头 蒜 İki baş sarımsak

8. Bir şeyin yakını veya çevresi

Örn: Havuz başı

8. Bir şeyin önü

shui che de qian bu 水池的前部

Havuzun ön kısmı

9. " Baş " sözcüğü bir çok deyimde "varlığın kendisi" anlamını taşır

Örn: Başımın belası

9. Baş belası (deyimde)

tou yu fan nao 头与烦恼 Baş belası

10. Önem veya yönetim bakımından ileride olan, en üstün icra yetkisine sahip olan kişi

Örn: Başbakan

10. Yönetim bakımından ileride olan, en önemli kuruluş ve yetki sahibi.

shou nao 首脑 Başbakan

11. Güreşte pehlivanların ayrıldıkları beş derecenin en yükseği

Örn: Baş pehlivan

11. Baş güreşçi

tou deng shuai jiao shi 头等摔交士

Baş güreşçi

12. "Başına" adlardan sonra ve nicelik anlatan sözcüklerden önce gelerek paylaştırma anlamını verir. **Örn:** Kişi başına düşen yıllık gelir.	**12.** Kişi başına an ren tou suan 按人头算 Kişi başına
13. Deniz araçlarında ön taraf **Örn:** Geminin baş tarafı	**13.** Teknelerin ön tarafı chuan tou 船头 Gemi başı
14. Bir nesnenin belli olan uç noktası **Örn** : Kalemin baş tarafı.	**14.** Bir nesnenin ucu ya da başı bi jian, bi tou 笔尖, 笔头 Kalemin ucu, kalemin başı.
15. Önem bakımından önde gelen (temel, esas) **Örn:** Bilgi her şeyin başında gelir.	**15.** Temel, esas zhi shi shi shi wu de ji chu 知 识是事物的基出 Bilim her şeyin temelidir.
	16. Kız evlat, hilekar kişi, yaşlı bir kişi. ya tou 丫头 kız evlat
	17. Sayıların arasına gelerek tahmini bildirir. liang tian san tou 三天两头 İki-üç günde bir

Türkçe'de baş sözcüğü ilgili olarak 15 farklı anlam ortaya çıkarken bu durum Çince'de 17 farklı anlam olarak karşımıza çıkmaktadır. Çince'de Türkçeden fazla olarak insanı gösteren baş anlamı ve sayıların arasına gelerek tahmin bildiren ve baş anlamı olan iki fazla kullanım mevcuttur. Bunlar Çince'de yazılış olarak farklı

olsa da anlam olarak aynıdır. Türkçe'deki baş sözcüğünün tanımı ile Çince'deki baş sözcüğünün tanımında anlam bire bir aynıdır.

c) Deyim Karşılaştırması

Baş ağrıtmak: Çok konuşarak birini rahatsız etmek için kullanılır. **Örn**: O kadar çok konuştu ki başımı ağrıttı.	**tou ting** 头痛 tou 头 baş ting 痛 ağrımak Bir iş ve olaydan dolayı rahatsız olmayı anlatır.
Baş aşağı: Başı aşağıya dönük olarak duran bir nesne veya varlığı anlatır. **Örn:** Kamyon uçurumdan baş aşağı yuvarlandı.	**cong tou dao wei** 从头到尾 cong 从 dan, den (bağlaç), tou 头 baş, dao 到 gitmek, wei 尾 kuyruk. Baştan aşağı kadar. Nesnenin baştan aşağı durduğu anlatmak için kullanılmıştır.
Baş aşağı gitmek: Durmadan kötüleşen bir durum için kullanılır. **Örn:** Borsa dün baş aşağı gitti.	**long tou she wei** 龙头蛇尾 long 龙 ejderha, tou 头 baş, she 蛇 yılan, wei 尾 kuyruk. Ejderhanın başı gibi büyük, yılanın kuyruğu gibi ince. Çince karşılığında işlerin her geçen gün daha da kötüye gittiğini anlatır.

Baş göstermek: Ortaya çıkmak.

Örn: Toplumda önemli sorunlar baş göstermeye başladı.

chu tou lu mian 出头露面

chu 出 çıkmak,

tou 头 baş,

lu 露 göstermek,

mian 面 yüz.

Çince'deki karşılığı kendisini yada sorunları gösteren ve dile getiren şahıslar için kullanılır.

Baş eğmek: Güçlünün buyruğuna uymayı kabul etmek. Bir durum karşısında çaresizlikten itaat etmek.

Örn: Halk çaresizlikten lidere baş eğmek zorunda kaldı.

di tou 底 头

di 底 aşağıda,

tou 头 baş,

Başı aşağıda. Çaresizlikten baş eğmek zorunda kaldığını anlatmak için kullanılır.

Başı dönmek:

1) Çevresi dönüyor, kayıyor duygusu içinde dengesini yitirir gibi olmak.

Örn: Rahatsızlığından dolayı başı döndü ve bayıldı.

2) Çok hareketli, yorucu durum karşısında düşünme gücü dağılarak, olup biteni kavrayamayacak duruma düşmek

Örn: Gelişmeler karşısında başı döndü.

tou hun yan hua 头昏眼花

tou 头 baş,

hun 昏 dönmek,

yan 眼 göz,

hua 花 çiçek.

Başı dönerek gözüne yıldızlar görünmek.

1) Rahatsızlıktan başı dönenler için kullanır.

2) tou yun 头晕 Aşırı derecede düşünmekten bayılmak.

Başı kazan gibi olmak: Bir durum karşısında başın çok kötü ağrıması. Kazan gibi şişmesi. **Örn:** Gürültüden başım kazan gibi oldu.	**tou hun nao zhang** 头昏脑涨 tou 头baş, hun 昏 dönmek, nao 脑 kafa, zhang 涨 şişmek, Gürültüden başım kazan gibi şişti.
Başına (tepesine) çıkmak: Şımararak ölçüyü kaçırmak. **Örn:** Yüz buldu artık başına çıkıyor.	**shang tou** 上 头 shang 上 çıkmak, tou 头 baş. Başına çıkmak. Şımarıklık yapıp karşıdaki kişiyi üzmek.
Başına çökmek: 1)Yapılacak bir işi çarçabuk bitirmek için, işe girişmek. **Örn:** Sorunu çözmek için başına çöktüler. 2) Altına alıp dövmek **Örn:** Üç genç adamın başına çöküp dövdüler. 3) Büyük bir iştahla yemeğin (sofranın) başına oturmak. **Örn:** Çabucak sofranın başına çöktüler.	**mai tou** 埋 头 mai 埋 gömmek tou 头 baş, Başını gömmek. Bir işi bitirmek için çok yoğun bir şekilde çalışmak.

Başında durmak: Bir işin iyi yapılmasını sağlamak için yapılırken orada bulunup denetlemek. **Örn:** İş üresin diye başlarında durdu.	**qing jian xian chang** 亲监 (现场) qing 亲 kendisi, jian 监 görmek, xian chang 现场 denetlemek, İşin başında kendisi durmak. Baş sözcüğü yerine kendisi (亲) yada denetledi ifadesi kullanılmıştır.
Başından kaynar sular dökülmek: Çok utandırıcı ya da sıkıntı verici bir durum karşısında aşırı derecede heyecanlanmak. **Örn:** Olanları duyunca başından kaynar sular döküldü.	**hun shen liu han** 浑身流 汗 hun shen 浑身 bütün vücudu, liu 流 akmak, han 汗 ter, Vücudundan soğuk ter çıkmak. Ani bir korku veya heyecandan dolayı insanın içinin karmakarışık olması halini anlatan bir deyimdir. Başından kaynar sular dökülmek deyimi gibi kullanılır.
Başını ezmek: Birisini kötülük yapamaz duruma getirmek. **Örn:** Başbakan terörün başını ezeceklerini söyledi.	**qi tou** 骑 头 qi 骑 basmak, binmek, tou 头 baş, Başına binmek. Bir kimsenin başını ezerek onu horlamak ya da kımıldayamaz hale getirmek anlamında kullanılmıştır.

Başını gözünü yarmak: Bir kimseyi şiddetli bir şekilde dövmek. **Örn:** Çok azınca başını gözünü yardılar.	**tou po liu xei** 头破流血 tou 头 baş, po 破 yarmak, liu 流 akmak, xei 血 kan, Başı yarılıp kan akmak, dövüşmek
Baş kaldırmak: Buyruğa, yönetime karşı gelmek, ayaklanmak. Örn: Halk baskılara daha fazla dayanamayarak başkaldırdı.	**tai tou** 抬头 tai 抬 kaldırmak, tou 头 baş, Baş kaldırmak. Buyruğuna karşı gelmek. İsyan etmek manasında kullanılmıştır.
Baş sallamak: Karşısındakinin sözlerini onaylar davranışlarda bulunmak. **Örn:** Konuşmalara sadece başını salladı.	**dian tou** 点 头 dian 点 sallamak, tou 头 baş, Baş sallamak. Karşıdakinin sözlerine başını sallayarak onay vermektir.
Baş koymak: Bir işi veya olgunun gerçekleşmsi için her türlü fedakarlığı göze almak. **Örn:** Bu işe baş koydu.	**mai tou shang jing** 埋头上进 mai 埋 gömmek, tou 头 baş, shang 上 yukarı, jing 进 girmek, Bir işi sonuçlandırmak için harıl harıl çalışmak.

Başsağlığı dilemek: Ölen kimsenin yakınlarına, acılarını paylaşma sözleri söylemek. **Örn:** Acılı aileye başsağlığı diledi.	**diao sang diao yan** 吊丧吊唁, diao sang 吊丧 ölüm, diao yan 吊唁 teselli etmek. Ölüsü olan bir ailenin acılarını paylaşmak için kullanılan bir deyimdir.
Başının (canının) derdine düşmek: Büyük bir sıkıntı ya da ölüm tehlikesi ile karşılaşıldığında başkalarıyla uğraşmaktan vazgeçip içinde bulunduğu duruma çare aramak. **Örn:** Herkes o durumda can derdine düştü.	**pu sa guo he zi shen nan bao** 菩萨过河自身难保 pu sa 菩萨 Budizmin yaratıcısı, guo 过 geçmek he 河 dere, zi 自 kendisi, shen 身 vücudu, nan 难 zor, bao 保 kurtarmak, Canı tehlikeye düşünce Budha bile kendisini kurtarmanın çaresini arar. Türkçe'deki canının derdine düşmek deyimi ile aynı anlamdadır.
Başına bela almak: Tehlikeli, zararlı işleri yaparak sıkıntılı ve kötü duruma düşmek. **Örn:** Öyle bir işe girdi ki başına büyük bela aldı.	**zi tao ku chi** 自掏苦吃 zi 自 kendisi, tao 掏 seçmek, ku 苦 acı, chi 吃 yemek, Meyvenin acı tadını kendi seçti. Türkçe'deki başına bela almak deyimi ile aynı anlamda kullanılır.

2.2. "Kafa" Sözcüğü İle İlgili Deyim Karşılaştarması

a) Düzanlam

Türkçe	**Çince**
Kafa	**Nao** 脑
1. Baş (özellikle insan başı), ser. **Örn:** Kavgada kafa attı.	**1.** Kişinin başı. gei tou 给头 baş atmak Bu söz, kafa atmak anlamında kullanılır.

b) Yananlam

2. Hayvanlarda genellikle ağız, göz, burun, kulak gibi organların bulunduğu vücudun bölümü. **Örn**: Hayvanın kafasını ezdi.	**2.** Çince'de her hayvanın ağız, göz, burun, kulak gibi organların bulunduğu vücudun üst kısmıdır. Duruma göre bazen baş ve bazen kafa sözcüğü kullanılır. zhu nao zi (猪 脑 子) domuz kafası Çince'de domuzun başı yerine domuzun kafası kullanılır. Anlam olarak aynıdır.
3. Görüş ve inançların etkisi altında beliren düşünce ve yargılama yolu, zihniyet. **Örn:** Bu zihniyetle işleri çok zor.	**3.** Düşünce ve inançlarına göre yargılama şekli. zhi li 智力 Düşünme biçimi
4. Kavrama ve anlama yeteneği. **Örn**: Bu kafayla zor anlar.	**4.** Anlama yeteneği. cai zhi 才智 Anlama yeteneği.

5. Bellek.

Örn: Kafasının faaliyetini fikirden ziyade işe vermiş

6. Alay etmek.

Örn : Benimle cok fena kafa buldu.

7. Makinanın bir parçası.

Örn: Karbüratörün kafası bozulmuş.

5. ji yi 记忆
Bellek.

6.

7. Makinenin ön kısmı.
che tou 车头 Makinenin kafası.

8. Bitkilerin özsuyu.
zhang nao 樟脑
Bitkilerden sıkılarak çıkarılan suya Çince'de kafa denir.

9. Kafa rengi
dou fu nao er 豆 腐 脑 儿
Dou fu Çinlilere has bir yiyecektir ve Kafatası rengindedir. Fakat kafa rengindedir denir. Aslında kafatası rengine benzediği kastedilmektedir.

10. Parça halinde kalan ipler
zhen tou xian nao 针 头 线 脑

Türkçe'de kafa sözcüğü 7 farklı anlama gelirken, Çince'de aynı sözcük 8 farklı anlamda kullanılmıştır. Çince'de (头) ile (脑) sözcük farklı şekilde yazılmasına rağmen aynı anlama gelmektedir.

c) Deyim Karşılaştırması

Kafası almamak. 1) Zihin yorgunluğundan anlayamaz duruma gelmek. **Örn:** Artık yorgunluktan kafam hiçbir şey almıyor. 2) Akıl erdirememek **Örn:** Bu dersi bir türlü kafam almıyor. 3) Olabileceğine inanmamak **Örn:** Böyle bir şey olacağını kafam almıyor.	**nao zi sheng xiu** 脑子生锈 nao zi 脑 子 kafa, sheng 生 olmak (aşınmak), xiu 锈 paslanmak, 1) Zihin yorgunluğundan ya da yaşlandığından dolayı kafası artık çalışamaz duruma gelmek şeklinde kullanılıyor. 2) zhe jie ke jian dan ta yi dian er ye ting bu dong 这节课简单他一点儿也听不懂 Bu ders o kadar kolaydı ki kafasının almadığına inanamadı. 3) zhe jian shi de fa sheng wo yi zhe bu xin 这件事的发生我一直不信 Bu işin nasıl oldu, hala kafam almıyor.
Kafasına girmek: Bir şeyin öğrenilmesi ve kavranması. **Örn:** Kafasına girmesi için biraz çalışması gerekir.	**ru nao zi** 入脑子 ru 入 girmek nao zi 脑子 kafa, Kafasına girmek. Bir olay yada öğrenmesi gereken bilimleri kavramak.

Kafası kızmak: Öfkelenmek **Örn:** Bu işe kafam çok kızdı.	**huo shang tou** 火上头 huo 火 ateş, shang 上 çıkmak, tou 头 baş, Sinirden yada öfkeden kafası bozulmak. Burada baş sözcüğü kafa sözcüğüyle aynı anlama geliyor.
Kafa dengi: Birden fazla insanın anlayışları, tutum ve tavırlarının birbirine uygun olması. **Örn:** Bu çocuk tam benim kafa dengim.	**zhi tong dao he** 志同道合 zhi 志 fikir, tong 同 aynı, dao 道 konuşmalar, he 合 birleşmek, Konuşmaları ya da hareketleri birbirine benzer.

2.3. “Yüz” Sözcüğü İle İlgili Deyim Karşılaştırması

a) Birinci Kullanımıyla “Yüz” Sözcüğünün Düzanlamı

a) Düzanlam

Türkçe	**Çince**
Yüz	**Mian** 面
1. Başta, alın, göz, burun, ağız, yanak ve çenenin bulunduğu ön bölüm sima, çehre, surat. **Örn**: İnsanın yüzü.	**1.** İnsan başının çeneden alına kadar olan kısmı. ren mian 人 面 İnsanın yüzü
b) Yanalam	
2. Yüzey, satıh. **Örn**: Suyun yüzü.	**2.** Bir şeyin yüzü. shui mian 水面 Su yüzü
3. Bıçağın yassı olan iki tarafı. **Örn**: Bıçağın keskin yüzüne dikkat etmek lazım.	**3.** Keskin aletlerin iki tarafı dao mian 刃面 Bıçağın yüzü.
4. Bir şeyin ön tarafta bulunan bölümü, cephe. **Örn:** Evin ön yüzünde çatlaklar var.	**4.** Ön taraf. qian mian 前面 Ön yüzü (Ön cephe).
5. Bir kumaşın dikiş sırasında dışa getirilen gösterişli bölümü **Örn**: Pantolonun ön yüzü yıpranmış.	**5**. Giysilerin ön yüzü. yi fu zheng mian 衣服正面 Elbisenin ön tarafı.

6. Yastığa geçirilen kılıf, ön yüz **Örn**: Yastığın yüzü çok kirli.	**6.** Yastık ön yüzü zhen tou mian 枕头面 Yastık yüzü
7. Bir şeyin görününen tarafında kullanılan kumaş. **Örn**: Yorganın yüzü.	**7.** Nevresim dan zi mian 单子面 Yatak çarşafı, kılıf
8. Utanması olmayan kişi **Örn**: Adam çok yüzsüz.	**8.** Utanmaz mei lian mian 没脸 面 Yüzsüz
9. Birine çok fazla hoşgörü ve sevgi göstermek (yüz vermek). **Örn**: Çocuğa çok yüz vermiş.	**9.** gei mian zi 给面子 Yüz vermek
10. Sebep olmak, aracı olmak. **Örn**: Senin yüzünden oldu.	**10.** Nedeniyle, sebebiyle, sayesinde you ni de mian zi wo men ke neng ban de cheng 有你的面子我们可能办的成 Senin sayende bu işi bitiririz.
11. Bir nesnenin belirlenmiş tarafı Örn: Sağ tarafım dolu.	**11.** (yi ce 一 侧, yi mian一 面.) Yan taraf, yan yüz you mian 右面 sağ taraf. Burada kişiler için kullanılan yüz sözcüğü Türkçede taraf olarak kullanılır.
12. Rakamsal olarak verilen değer. **Örn:** Yüz lira parası var.	**12.**
13. Yan , taraf, cephe **Örn:** Evin arka yüzü mavi renkli.	**13**. Yapının çevre yüzleri. qian mian 前面 ön yüz

"Yüz" sözcüğü hem Türkçe hem de Çince'de 12 farklı anlamda kullanılmaktadır.

Örneklerde görüldüğü gibi hem Türkçe hem Çince'de bu sözcük aynı anlamlarda kullanılmakta, sadece yazılımları ve söylenişlerinde farklılıklar bulunmaktadır. Çince'de yüz sözcüğü iki ayrı şekilde yazılmaktadır.

b) İkinci kullanımıyla "Yüz" Sözcüğünün Düzanlamı

a) Düzanlam

Türkçe	**Çince**
Yüz	**Lian** 脸
1. Yüz: İnsanın çeneden alına dahil olan kısmına denir. 100 rakamı için Yüzmek ten emir (Yüz).	**1.** İnsanın çeneden alına dahil olan kısmına denir. (mian 面 da kullanılabilir) ta lian shang you shang ba 他脸上有伤疤 Onun yüzünde yanık var.
b) Yananlam	
2. Yüz ifadesi: İnsanların sevinçleri yada üzüntüleri yüzlerinden okunur. **Örn**.:Yapılan yardım ailenin yüzünü güldürdü.	**2.** İnsanların ruh hallerini anlatan yüz ifadesi liu lei man mian 流泪满面 Sevincinden ağlıyor.
3. Sebep olmak, vasıta olmak **Örn:** Onun yüzünden bize de iyilik ettiler.	**3.** Kişinin yüzü you mian zi de ren 有面子的人 Onun herkesin yanında yüzü var.
4. Bazı şeylerin ön kısmı. **Örn**: Yorganın ön yüzü.	**4.** Bazı şeylerin ön kısmı bei zi de zheng mian 被子正面 Yorganın yüzü

c) Deyim Karşılaştırması

Yüz geri etmek: Geri dönmek. **Örn:** Onu görünce yüz geri etti.	**zhuan lian** 转脸 zhuan 转, dönmek lian 脸, yüz Arkaya dönmek.
Yüz göstermek: Kendini göstermek**.** **Örn:** Orada olduğunu belirtmek için yüz gösterdi.	**lou lian** 露 脸 lou 露 görünmek , lian 脸 yüz , Yüzünü göstermek.
Yüz kızartıcı: Utandırıcı, utanılacak şey yapmak. **Örn:** Yüz kızartıcı suçtan hüküm giydi.	**lian hong** 脸 红 lian 脸 yüz, hong 红 kızıl, Utancından yüzü kızarmak.
Yüzü sirke satmak: Suratsız, suratını asmış durumda olmak. Örn: Bugün yüzün sirke satıyor.	**ling mian xiang ying** 冷面相迎 ling 冷 soğuk, mian 面 yüz, xiang ying 相 迎 karşılanmak, Soğuk ve sevimsiz bir yüzle karşılanmak.
Yüzünün derisi kalın: Utanma duygusu çok az olan. **Örn:** Böyle yüzünün derisi kalın birini görmedim.	**lian pi hou** 脸皮厚 lian 脸 yüz, pi 皮 deri, hou 厚 kalın, Yüzünün derisini kalın.

Yüzü asık: Somurtkan, küskün veya dargın suratlı anlamında kullanılır. **Örn:** Haberi duyunca yüzü asıldı.	**nu rong man mian**怒容满面 nu sinirlenmek 怒 rong 容 suratı, man 满 bütün, mian 面 yüzü. Sinirli bir suratı olmak.
Yüzü gözü açılmak: Sosyal ilişkiler kurmaya, çevresini, dünyayı anlamaya başlamak. **Örn:** Şehire gidince yüzü gözü açıldı.	**jian shi mian**见世面 jian 见 görmek, shi mian 世面 işler. Kişinin hayatın gerçeklerini öğrenmesi.
Yüzü gülmek: Neşelenmek, sevinmek, sevindirici bir duruma kavuşmak **Örn:** Seni görünce yüzü gülmeye başladı.	**lian xiao** 脸 笑 lian 脸 yüz, xiao 笑 gülmek, Neşeden ya da mutluluktan gülmek.
Yüzü kalmamak: Bir kimseden daha önce birçok ricada bulunduğu için yeni bir şey istemeye sıkılmak. **Örn:** Artık bir istekte bulunmaya yüzüm kalmadı.	**mei lian mian**没 脸 面 mei 没 yok, lian 脸 yüz, mian 面 yüz, Bir şeyler istemeye yüzü kalmamak. Burada mian sözcüğü pekiştirme amaçlı kullanılmıştır .

Yüzünden (suratından) düşen bin parça: Suratı asık, canının çok sıkıldığı yüzünden açıkça belli olan. **Örn:** Hayırdır! Yüzünden düşen bin parça	**man mian chou rong** 满 面 愁 容 man 满 bütün, mian 面 yüz, chou 愁 üzüntü, rong 容 surat, Yüzünden çok üzüldüğü belli olmak.
Yüzüne kan gelmek: Yüzünün renginin sağlıklı bir hal alması. **Örn:** Dünden bugüne yüzüne kan gelmiş	**man lian tong hong** 满 脸 同 红 man 满 bütün, lian 脸 yüz, tong 同 hep, hong 红 kırmızı, Sağlıklı bir yüz anlamındadır.
Yüz yüze gelmek : İki kişinin bir araya gelerek karşılıklı konuşması, görüşmesi. **Örn:** Bu konuyu yüze yüze geldiğimizde görüşürüz.	**mian dui mian** 面 对 面 dui对 karşı, mian 面 yüz, Yüz yüze karşı. Yüz yüze gelmek anlamında kullanılmıştır. Yazılışı aynı anlamı farklıdır.

Yüzünü (suratını) ekşitmek: Yüzüne memnun olmadığını belirten bir anlam vermek. **Örn:** Gideceğini duyunca yüzünü ekşitti.	**man mian qi zhou** 满面起皱 man 满 bütün, mian 面 yüz, qi 起 görülmek, zhou 皱 kırışık, Yüzünde kırışık var. Sinirinden ya da yaşlandığından dolayı yüzünde görülen ifade.
Yüzünü kızartmak (Başka birinin) 1)Utanmakla birlikte yapmak **Örn:** Yüzümü kızarttım ama yaptım. 2)Birini utanılacak duruma düşürmek. **Örn:** Başarda onun yüzünü kızart.	**lian hong er yi** 脸红耳亦 lian 脸 yüz, hong 红 kırmızı, er 耳 kulak, yi 亦 kırmızı, Utancından yüzü ve kulaklarına kadar kızarmak.
Yüzünü yere getirmek: Utanmasına yol açacak bir davranışta bulunmak. **Örn:** Sınavı geç de onun yüzünü yere getir.	**diu ren xian yan**丢人显眼 diu 丢 kaybolmak, ren 人 adam, xian yan 显眼 göz, Yaptığı hareketlerden dolayı adamın yüzü, gözü kaybolmak.

İki yüzlü: Samimi olmayan, yüzüne karşı başka, arkasından başka konuşan. **Örn:** O iki yüzlü herifin tekidir.	**liang mian pai** 两面派 liang 两 iki, mian 面 yüz, pai 派 grup, Kişinin iki çeşit karakteri ya da birbirine benzemeyen yüzü olduğunu bildirir.
Yüzü sıcak: İnsanlara karşı hoşgörülü ve yumuşak davranan, güler yüzlü. **Örn:** İyi insandır. Yüzü sıcak biridir.	**mian you wen se** 面有温色 mian 面 yüz, you 有 var, wen 温 sıcak, se 色 renk, İnsanın her zaman güler ve sıcak bir yüzünün var olduğunu bildirir.
Yüz çevirmek: Birine karşı gösterilen ilginin kesilmesi, **Örn:** Herkes hatasından dolayı ondan yüz çeviriyor.	**fan lian** 翻 脸 fan 翻 çevirmek, lian 脸 yüz, Yüz çevirmek. Birine karşı gösterilen ilginin kesilmesi.
Yüzü soğuk. Sevimsiz bir yüz ifadesi. **Örn:** Bana yüzü soğuk bir adam gibi göründü.	**ling lian** 冷 脸 ling 冷 soğuk, lian 脸 yüz, Sevimsiz bir yüz ifadesi vardı.

2.4. “ Göz ” Sözcüğü İle İlgili Deyim Karşılaştırması

a) Düzanlam

Türkçe	**Çince**
Göz	**Yan** 眼
1. Görme organı. **Örn**: Onun gözleri iri iri.	**1.** İnsan ve hayvanlarda görme organı da yan jing 大眼睛 Büyük göz.

b) Yananlam

2. (Bazı deyimlerde) Görme ve bakma. **Örn:** Gözü keskin	**2.** Görme ve bakma (deyimde) yan jian 眼尖 Gözü keskin.
3. İyi ve kötü nitelikler, tutkular, duygular anlatan bakış **Örn**: Hilekar gözle bakmak.	**3.** Duygusal bakış yan sheng 眼神 Duygusal göz Burada göz sözcüğü bakış manasında kullanılmıştır.
4. Bakış, görüş **Örn:** Kardeş gözüyle bakmak.	**4.** Bakış yan guang 眼光 Nurlu göz. İyi niyetle bakmak anlamında kullanılmıştır.
5. Suyun topraktan kaynadığı yer, kaynak **Örn**: Bu gözden şifalı su çıkıyor.	**5.** Kaynak quan yan 泉眼 (su) Kaynak gözü
6. Delik, boşluk **Örn**: İğnenin gözü.	**6.** Delik, boşluk 孔, 洞穴 zheng yan 针眼 İğne gözü

7. İçine girilen öteberi konulan, bölümleri olan bir şeyin, her bir bölmesi **Örn**: Çantanın bir gözünde cüzdan var.	**7.** kou dai 口袋 Ağız (Çanta benzeri şeylerdeki herbir göz). bao de kou dai 包的口袋 Çantanın ağzı
8. Çekmecelerin her biri. **Örn:** çekmece gözü boş.	**8.** chou ti 抽屉 Çekmece Türkçe'deki çekmecelerin her biri için göz sözcüğü kullanılırken bu sözcüğün Çince'de masanın çekmecesi şeklinde kullanılır.
9. Terazi kefesi **Örn:** Terazinin bir gözü boş.	**9.** Terazi tabağı. zheng pan zi 秤盘子 Terazi tabağı Burada tabak göz yerine kullanılmıştır.
10. Göz değmesi, kıskançlık ve hayranlıkla bakıldığında oluştuğuna inanılan kötülük ve uğursuzluk, nazar. **Örn**: Ona göz değdi.	**10.** bi xei de zhu huan 避邪的珠串 Nazar boncuğu
11. . Sevgi, ilgi, gönül bağlantısı. **Örn:** Öğretmenin gözüne girdi.	**11.** Seven kişini gözde bulunması yan zhong ren 眼中人 Gözün içindeki kişi.
12. Ağacın tomurcuk veren yerlerinden her biri. **Örn:** İlkbaharda sürgünlerdeki gözler canlanır..	**12.** Ağaçların yeni göz açması ya yan 芽眼 Ağaçlardaki tomurcuk

13. Bölüm, hane. **Örn:** Hastanenin göz bölümü.	**13.** Bölüm, hane yan ke 眼科 Göz bölümü.
14. Bazı yaraların uç bölümü **Örn:** Çıbanın gözü.	**14.** Bazı yaraların uç bölümü. shang kou 伤口 Yaranın ağzı Burada yara ağzı yaranın gözü manasında kullanılmıştır.

Türkçe'de çok fazla anlamı bulunan sözcüklerden biri olan "göz" sözcüğü aynı şekilde yazılıp okunmasına rağmen 14 farklı anlama gelmektedir. Bu durum Çinde'de aynıdır.

c) Deyim Karşılaştırması

Göz alıcı: Göze çarpan, güzelliği dikkat çeken. Örn: O gün partide en göz alıcı kız Selin'di.	**yin ren zhu mu** 引人注目 yin ren 引人insanları bir yere toplamak, zhu 注 sahip, mu 目göz, İnsanları bir yere toplayarak, gözüne sahip olmak. Bu Türkçe' de cazibesi ile ilgi odağı haline gelmek anlamına gelmektedir.

Göz kamaşması: 1) Keskin bir ışık sebebiyle, gözün bir süre göremez duruma gelmesi. **Örn**: Işıktan gözlerim kamaştı. 2) Bir şeyin güzelliğinden ve albenisinden aşırı derce etkilenmek. **Örn:** Güzelliği gözleri kamaştırıyordu.	**yao yan** 耀眼 yao 耀 kamaşmak, yan 眼 göz, Göz kamaşması. Güzellik ya da güçlü ışıktan gözleri kamaşmak.
Göz boyamak: Kötü şeyi iyi gibi göstererek aldatmak. **Örn**: Aslında kötü biri ama çeşitli yardımlarla insanların gözlerini boyuyor.	**pu mei ming yan** 铺眉蒙眼 pu 铺 sermek, mei 眉 kaş, meng 蒙眼 kapatmak yan 眼 göz, Kaşına bir şey sererek aldatmak. Kaş ve gözüne bir şey sürerek aldatmak. Aslında kötü biri yardımlarla insanların gözünü boyuyor.
Gözdağı vermek: İstenilen şeyi yaptırmak için korkutucu sözler söylemek, korkutucu davranışlarda bulunmak. **Örn**: İhaleye girmemeleri için gözdağı verdi.	**gei yan se** 给眼色 gei 给 vermek, yan 眼 göz, se 色 renk, Birini korkutmak için göz rengi vermek. Çince'de ki göz rengi vermek deyimi Türkçe'deki gözdağı anlamında kullanılır.

Gözden geçirmek:

1) Okumak

Örn: Kitabı gözden geçirdi.

2) Niteliğini anlamak için her tarafına bakmak.

Örn: Malı iyice gözden geçirdi.

3) Durumu incelemek.

Örn: Son olaylardan sonra olanları gözden geçirdi.

Yukarıdaki deyim çok anlamlı deyimlerden biridir.

guo yan 过眼

guo 过 geçmek

yan 眼 göz

Gözden geçirerek her tarafa bakmak, nesneleri teker teker incelemek anlamına gelir.

Gözde olmak:

1) Sevilen, beğenilen, kişi olmak.

Örn: Sınıfın en gözde elemanı Alim.

2) Önemli bir kimsenin en çok beğendiği, ilgilendiği biri olmak.

Örn: Hocanın en gözde ismi Meltem'dir.

yan zhong ren 眼中人

yan 眼 göz,

zhong 中 içinde,

ren 人 kişi,

Gözüne girmek. Sevilen ve beğenilen birini gönlüne girmek.

Göz dikmek: Bir şeyi ele geçirmek, istemek.

Örn: Onun koltuğuna göz dikti.

ding yan 盯眼

ding 盯 dikmek

yan 眼 göz.

Bir şeyi ele geçirmek için göz koymaktır.

Göze batmak: 1) Davranışları ile herkesten farklı olmak. **Örn**: Son zamanlarda işte çok göze batıyorsun. 2) Başkalarının çekemeyeceği bir yüksekliğe erişmek **Örn**: Yaptıkları o kadar iyiydi ki bazılarının gözüne batıyordu.	**ci yan** 刺眼 ci 刺 batmak, yan 眼 göz, Göze batmak. Başkalardan faklı davranıştabulunmak yadayüksekliğe erişerek başkıların gözüne diken gibi batmaktır.
Göze göz, dişe diş: Bir kötülüğü yapana aynı kötülüğü yaparak öç almak. **Örn:** Göze göz, dişe diş intikam alacaklar.	**yi yan huan yanyi ya huan ya** 以眼还眼 以牙还牙, yi ya 以眼 göz, huan ya 还眼 gözü geri vermek, yi ya 以牙 diş, huan ya 还牙 dişi geri vermek, Kötülük yapana kötülük yaparak öç almak, dişe diş, göze göz.
Göz etmek: Göz işaretiyle istenileni anlatmak. **Örn:** Garsona gelmesi için göz etti.	**di yan se** 递眼色 di 递 yollamak, yan 眼 göz, se 色 renk, Göz rengini yollayıp işaret etmek. Çince'deki göz rengini yolladı sözcüğü kaş-göz işaretiyle anlaşmak anlamındadır.

Gözleri çakmak çakmak olmak: Ateşli hastalıktan ya da öfkeden gözleri kızarmış ya da parlamış olmak. **Örn**: O adamı görünce gözleri çakmak çakmak oluyor, sinirden köpürüyor.	**yan jing you huo** 眼睛有火 yan jing 眼睛 göz, you 有 var, huo 火 ateş, Gözlerinde ateş var. Öfkeden gözleri ateş saçıyor manasında kullanılabilir.
Gözleri yuvasından fırlamak: Gözlerini gereğinden çok açıp aşırı öfkesini göstermek. **Örn**: Sinirlenince gözleri evinden fırlıyor.	**nu mu chong chong** 怒目冲冲 nu 怒 öfkelenmek, mu 目 göz , chong chong 冲冲 aşırı derece, Gözleri aşırı derecede öfkelenmek. Sinirli olduğu gözlerinden belli anlamında kullanılır.
Gözleri fıldır fıldır etmek: Gözleri zekice ve çabuk çabuk dönerek her yana bakmak **Örn**: Öyle cin gibiydi ki gözleri fıldır fıldır ediyordu.	**yan guan ba fang** 眼观八方 yan 眼 göz, guan 观 bakmak, ba 八 sekiz, fang 方 taraf, Gözleri sekiz tarafı görür. Kötü bir iş yapacak kişinin telaşlı ve heyecanlı hali anlatılmak istenmiştir. Ayrıca hilekar insanların bakışı içinde aynı deyim kullanılır.

Gözlerinin içi gülmek: Çok sevinçli olduğu, yüzünden gözünden belli olmak. **Örn**: Mutluluktan gözlerinin içi gülüyordu.	**xi mei lian xiao** 喜眉笑脸, xi 喜 neşe, mei 眉 kaş, xiao 笑 gülmek, lian 脸 yüz, Kaşı neşeli, yüzü gülmüş bir durum. Mutluluk veya seviçten dolayı oluşan yüz ifadesini bildirir.
Göz nuru dökmek: İnce, kıymetli bir ürün meydana getirmek için sabır ve istekle uzun bir süre çalışmak. **Örn:** Bu eseri yapmak için çok göz nuru döktü.	**ou xin li xie** 呕心沥血 ou 呕 çıkarmak, xin 心 yürek, li xie 沥血 kan, Yüreği ve kanını çıkartmak. El emeği göz nuru . Burada sabırla uzun bir süre değerli bir ürünü getirmek için yüreğiyle, samimiyetiyle ürünün ortaya çıkması için emek sarfetmektir.
Gözü aç: Açgözlü, doymak bilmeyen, gerekenden çok mal elde etmek isteyen. **Örn:** Eskiden beri gözü aç biridir.	**yan chan** 眼馋 yan 眼 göz, chan 馋 aç, Gözü aç, doymak bilmeyen kişi.

Gözü keskin:

1) Uzakları iyi gören.

Örn: Gözleri öyle keskindi ki uzakları en iyi o seçebiliyordu.

2) Herkesin göremediği incelikleri görebilen.

Örn: Herkesin gözünden kaçanları bir tek o görüyordu. Gözleri çok keskindi.

yan jian 眼尖

yan 眼 göz,

jian 尖 sivri,

Sivri gözlü, Uzakları iyi görebilen biri, incelikleri farkedebilen. Türkçe'de gözü keskin deyimi iki ayrı anlamda kullanılırken Çince'de bu deyimin her iki anlamda da kullanıldığını görüyoruz.

Gözü kızarmak: Belli bir durumdan kaynaklanan, gözlerin kıpkırmızı bir hal alması.

Örn: Uykusuzluktan gözleri kızardı.

yan hong 眼红

yan 眼 göz,

hong 红 kırmızı,

Gözü kırmızı. Öfkeden ya da ağlamaktan gözleri kıpkırmızı olmak.

Gözünü açmak:

1) Uyanık, dikkatli olmak

Örn: Nöbette gözünü açık tut.

2) Bir durumla ilk kez karşılaşmak.

Örn: Bu olay gözleri açtı.

3) Birisine bilgiler vererek görüşünü genişletmek, bir kimseyi uyarmak.

Örn: Tecrübesiyle çocukların gözlerini açtı.

zheng da yan jing 睁大眼睛

zheng da 睁大 büyük, iri,

yan jing 眼睛 göz,

Gözünü iri iri açmak, uyanık ve dikkatli olmak.

Gözünü korkutmak: Karşıdakini korkar duruma getirmek, yıldırmak.

Örn: Herkesin gözünü korkutarak eve sahip oldu.

heng mei li yan 横眉立眼

heng mei 横眉 kaşını çatmak

li yan 立眼 sert bakmak

Kaşlarını çatarak sert bakışlarla karşısındakini korkutmak..

Gözünün çapağını silmeden: Uyanır uyanmaz, çok erkenden.

Örn: Gözünün çapağını silmeden sigarasını yaktı.

bu sa yan mi 不擦眼眯

bu sa 不擦 silmeden

yan mi 眼眯 göz çapağı

Sabah erkenden uyanır uyanmaz işe koyuldu, vs.

Gözünün içine bakmak: Kişinin memnun etmek istediği veya korktuğu birinin hareketlerini dikkatlice kontrol ederek hareket etmesi.

Örn: Şefinin gözlerinin içine bakarak çalışır.

kan yan xing shi 看眼行事

kan 看 bakmak

yan 眼 göz,

xing 行 yapmak

shi 事 iş.

Gözünün içine bakıp iş yapmak.

Gözüyle görmek: Görmüş olduğunu kesinlikle, inandırıcı olarak belirtmek.

Örn: Olanları gözümle gördüm.

qin yan kan 亲眼看

qin 亲 kendisi

yan 眼 göz

kan 看 bakmak,

Şahsen gözüyle görmek.

Gözü yükseklerde olmak: Bulunduğu durumdan çok üstün olan bir duruma ulaşma amacı gütmek. **Örn:** Gözü hep yükseklerde.	**yan guang gao** 眼光高 yan 眼 göz guang 光 bakış gao 高 yüksek Gözü yükseklerde olan bir için kullanılır.
Göz yaşı dökmek: Ağlamak. **Örn**: Ölen babası için çok gözyaşı döktü.	**liu yan lei** 流眼泪 liu 流 akmak, yan 眼 göz, lei 泪 yaş, Gözünden yaş akmak. Ağlamak.
Göz yumup açıncaya kadar: Çok kısa bir zamanda. **Örn**: Göz yumup açıncaya kadar ortadan kayboldu.	**zha yan zhi jian** 眨眼之间 zha 眨 kırpmak, yan 眼 göz, zhi jian 之间 aralıkta, Göz açıp kapayıncaya kadar geçen zaman,
Göz yummak: Bir olayı görmezlikten gelmek. **Örn:** Aldığı rüşvete göz yumdu.	**bi yan** 闭眼 bi 闭 yummak, kapatmak yan 眼 göz, Gözünü kapatmak, Bir olayı görmezlikten gelerek göz yummak, ya da ölen kişi için de göz yumdu kullanılır.

2.5. “ Burun ” Sözcüğü İle İlgili Deyim Karşılaştırması

a) Düzanlam

Türkçe	**Çince**
Burun	**Bi** 鼻
1. Alınla üst dudak arasında bulunan, çıkıntılı, iki delikli koklama ve solunum organı Örn: Burnuma iyi koku geldi.	**1.** İnsan ve hayvanların yüzünde bulunan çıkıntılı, nefes alma ve koklama, organı. bi zi chu xie 鼻子出血 Burnundan kan akıyor.
b) Yananlam	
2. Bazı şeylerin ön ve sivri bölümü. **Örn:** Geminin burnu.	**2.** Bazı şeylerin önünde bulunan delikli kısım. chuan shou 船首 Geminin başı ya da geminin burnu.
3. Karanın özellikle yüksek ve dağlık kıyılarında, türlü biçimlerde denize uzanmış bölüm. **Örn**: Eminönü’ndeki Sarayburnu.	**3.** jia jiao 岬角 Denize çıkıntı yapmış kara parçası.
4. Kibir, büyüklenme. **Örn**: Zengin olduktan sonra burnu çok büyümüş.	**4.** Kibir, büyüklenme. yang bi zi 仰鼻子 Burnu yukarıda. Kibirli anlamında kullanılır.

Burada “burun” sözcüğü organ olarak kullanılan burun, bazı şeylerin ön ve sivri bölümü, karanın denize uzanmış kısmı ve büyüklenme anlamında olmak üzere 4 değişik şekilde kullanılmıştır.

c) Deyim Karşılaştırması

Burnunu çekmek: 1) Sümüğünü nefesiyle burnunun yukarısına çekmek **Örn:** Gripten dolayı burnunu çekip durdu. 2) Umduğu şeyi ele geçiremediğinden dolayı hüzünlenmek. **Örn:** İstediğini alamayınca çocuk burnunu çeke çeke ağladı.	**xing bi zi** 擤鼻子 xing 擤 çekmek, bi zi 鼻子 burun, Nefes almak için burnunu çekmek. Sümüğünü nefesiyle yukarıya çekmek. Türkçe'deki burnunu çekmek deyimi iki farklı anlama gelmesine rağmen Çince'de bu deyimin karşılığı nefes almak sümüğünü çekmek manasına gelir.
Burnunu kırmak: Kibirli kimseyi sert eylemlerle hırpalayarak kibrini kırmak. **Örn:** Öyle bir burnunu kırdı ki artık kimseye hava atamaz.	**bi zi shang gua to** 鼻子上挂砣 bi zi 鼻子 burun, shang 上 üstü, gua 挂 asmak, to 砣 terazinin kilosu, Kendini beğenen kimsenin gururunu kırmak.
Burnunun dibinde Birinin çok yakınında bulunmak. **Örn:** Çırak burnumun dibinden ayrılmıyor.	**bi zi di xia** 鼻子底下 bi zi 鼻子 burun, di xia 底下 altında, Kendine çok yakın bir yerde bulunmak.

Burnunun direği sızlamak 1) Hasretin burun direğini sızlatacak kadar aşırı olması. **Örn:** Hastalıktan burnunun direği sızladı. 2) Yakınlarından birinin durumuna çok üzülüp acımak. **Örn**: Arkadaşının halini görünce burnunun direği sızladı.	1) **bi suan** 鼻酸 bi 鼻 burun, suan 酸 ekşimek Çok üzüldüğünden dolayı burnu ekşimek. Bu deyimdeki ekşimek sözcüğü, Türkçe'deki (Burnunun direği sızlamak) deyimindeki sızlamak sözcüğü yerine kullanılmıştır. Türkçe'de bu deyimin iki tane anlamı vardır. Çince'de bir anlamı vardır.
Burnu havada Kendini beğenmiş, kibirli kimse. **Örn:** Burnu havada herifin teki.	**yang bi** 仰鼻 yang 仰 yukarıda, bi 鼻 burun, Burnu yükseklerde, kendini beğenen kimse.
Burnunu sokmak Kendisiyle ilgisi olmayan bir işe karışmak. **Örn:** Herşeye burnunu sokuyor.	**cha shou** 插手 cha 插 sokmak, shou 手 el, Elini sokmak. Çince'de, "elini sokmak" deyimi, Türkçe'deki "burnunu sokmak" deyiminin karşılığıdır.

2.6. "Ağız" Sözcüğü İle İlgili Deyim Karşılaştırması

Birinci Kullanımıyla "Ağız" Sözcüğünün Düzanlamı

a)Düzanlam

Türkçe	**Çince**
Ağız	**Kou**口
1. Yüzde, avurtlarda iki çene arasında, ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye ve besinleri içine almaya yarayan boşluk. **Örn:** Ağzını şapırdatmadan ye.	**1**. İnsan ve hayvanlarda yemek yemeye ve ses çıkarmaya yarayan organ. zhang kuo 张 口 Ağzını açmak.
b) Yananlam	
2. Bu boşluğun çevrelediği bölüm. **Örn** Küçük bir ağız.	**2**. Ağız boşluğu xiao chun kou 小唇 口 Ağzı küçük.
3. Kapların veya içi boş şeylerin açık yanı. **Örn**: Şişenin ağzı	**3**. Şişelerin ağzı ping kou 瓶 口 Şişenin ağzı
4. Bir akarsuyun denize veya göle döküldüğü yer. **Örn:** Akarsuyun ağzında birikintiler var.	**4**. Dere ağzı he kou 河口 Dere ağzı
5. Koy, körfez, liman, yol gibi yerlerin açık yeri. **Örn**: Limanın ağzında bir gemi bekliyor.	**5**. Liman gang kou 港口 Liman

6. Birkaç yolun birbirine kavuştuğu yer, kavşak. **Örn:** Beş yol ağzında kaza oldu.	**6**. Kavşak bei men shi zi lu kou 北门 十字路口 Beimen kavşağı
7. Kesici aletlerin keskin yeri. **Örn:** Bıçagın ağzı körelmiş.	**7.** Kesici aletlerin keskin yeri. dao kou 刀 口 Bıçak ağzı
8. Bir ülkenin sınırları içinde, bölgelere ve sınıflara göre değişen söyleyiş özelliği. Yöresel konuşma. **Örn:** O adam farklı bir lehçeyle konuşuyor.	**8.** Değişik bölgelere has konuşma şekli. ta de shuo hua you dıan er dai kou yin 他说话有点儿带口音Onunkonuşmasında biraz lehçe farkı var**.**
9. Birini yanıtlamak, kandırmak amacıyla, dolambaçlı birtakım sözler söyleme özelliği. **Örn:** Anlatmamak için ağız yapıyor.	**9.** hua yan qiao yu 花言巧语 Laf cambazı.
10. Bir bölgenin ezgilerinde görülen özelliklerin tümü. **Örn:** Farklı bir ağızla şarkı söylüyor.	**10**. Konuşma özelliği Guang dong kou yin 广东口音) konuşma şekli Çin sınırları içinde yer alan Guang dong bölgesine ait konuşma şekli.
11. Bazen “ kez ” anlamına gelir. **Örn:** İlk ağızda paranın yarısını ödedi.	**11** zhang kou 张口 İlk ağızdan 张口 sözcüğü ağzını açar açmaz anlamına gelir. Türkçe’de ilk ağız anlamında kullanılır.

12. Üslup, ifade özelliği.

Örn: Hükümet yarı resmi bir ağızla haberi yalanladı.

12.

13. Riskli bir duruma yakın olmak.

Örn: Yeni antrenör topun ağzında.

13. Tehlikenin yakın olması durumu

hu kou 虎口 aslan ağzı

tu zi mei chu luo zai hu kou yu sheng 兔子没十么出路在虎口

Artık tavşan aslanın ağzında

14. Bir ailede yemek yiyenler.

Örn: Bizim evde beş boğaz var. Çince'de bu evde 5 ağız var cümlesinin Türkçe'de ki karşılığı, bu evde 5 boğaz var cümlesidir. Çince'deki ağız sözcüğünün Türkçe'de boğaz sözcüğü ile aynı manada kullanıldığını görüyoruz.

14. Bir ailedeki kişi sayısı.

wo jia you wu kou ren 我家有五口人

Bizim ailede beş ağız var.

15.

15. Ağız sözcüğü Çince'de soyadlarının bir kısmında ek olarak kullanıldığını görebiliriz

xing kou de ren 姓 口 的 人 Çince de insanların bazılarının soyadına ağız sözcüğü ek olarak kullanır.

16. Yaraların açık yeri.

Örn Yara ağzı

16. Yaraların açık yeri

shang kou 伤 口 Yara ağzı.

17. Damak tadı.

Örn Onun ağzına layık bir yemek olmuş.

17. Tadı tarif edilirken kullanılır.

kou fei 口味 damak tadı

Onun ağzına layık bir yemek. Yemek çok güzel olmuş manasına gelir.

18.

18. Hayvanların yaşını ifade ederken kullanılır.

kou xiao xu mu 口小畜牧 Küçük ağızlı hayvan (Yaşı küçük). Çince'de kullanılan küçük ağızlı hayvanlar derken bir yada iki yaşındaki küçük baş hayvanları anlatırken kullanılır.

Bu kullanım şekli Türkçe de yoktur.

19.

19. Ölçü birimini bildirir.

san kou jing (三 口 井) üç ağız kuyu

20. Cisimin şekli

Örn Bardağın ağzı yuvarlak.

20. Bir nesnenin kenarlarını ifade ederken kullanılır.

bei kou (杯 口) Bardağın ağzı.

21. Bir yolun başka yollarla kesiştiği yer

Örn: Yol ağzı

21. Bir yolun başka yollarla kesiştiği yer

lu kou 路 口 Yol ağzı.

Çince'de ağız sözcüğün iki ayrı yazılış şekli bulunmaktadır. Bunların anlamı aynı ancak yazılış ve okunuşu farklıdır. Çince'de "insan ağzı" yazılırken 嘴 sözcüğü kullanılır. Ancak yine aynı anlama gelen ama farklı yazılan 口 sözcüğü ise az konuşan ya da konuşmayan insanlar için kullanılır.

İkinci Kullanımıyla "Ağız" Sözcüğünün Düzanlamı

a) Düzanlam

Ağız	**Zui** 嘴
1. İnsan ve hayvanların ağız boşluğu. **Örn:** Ağzı büyük	**1.** İnsan ve hayvan ağızı zui ba da 嘴巴大 ağzı büyük

b) Yananlam

2. Cisim ağzı **Örn:** Şişe ağzı	**2.** ping zui 瓶嘴 şişe ağzı
3. İfade kabiliyeti **Örn:** Ne yazik ki ağzı laf yapmaz.	**3.** İfade kabiliyeti. ben zui 笨嘴 Ağzı laf yapamaz.
4. Yiyecekler **Örn:** Ağzınıza layık afiyet olsun	**4.** Ufak tefek şeylerden atıştırır. ling zui 令嘴 Çince'de az az fakat sık sık yiyenler için kullanılan bir deyim.

c) Deyim Karşılaştırması

Ağız (ağzını) açmamak: Hiçbir şey söylememek. **Örn:** Ağzını açıp konuşmadı bile.	**bi zui** 闭 嘴 bi 闭 kapatmak, zui 嘴 ağız, Ağzını kapatıp hiçbir şey söylememek.
Ağız açtırmamak: Çok konuşarak başkalarının bir şey söylemesine fırsat vermemek. **Örn:** O kadar konuştu ki kimse ağzını açamadı.	**bi kou bu yan** 闭 口 不 言 bi 闭 kapatmak, kou 口 ağız, bu 不 -ma,-me, yan言 söz, Çok konuşarak karşısındakilere ağız açtırmamak, söz vermemek.
Ağız ağıza vermek: İki kişinin birbirine pek yakın durarak gizlice konuşma yapması. Örn: Ağız ağıza vererek konuştular.	**chu kou ru er** 出 口 入 耳 chu 出 çıkmak, kou 口 ağız, ru 入 girmek, er 耳 kulak, Ağızdan çıkan sözlerin kulağa yakın söylenmesi.
Ağız (ağzını) açmamak: Hiçbir şey söylememek. **Örn:** Ağzını açıp konuşmadı bile.	**bi zui** 闭 嘴 bi 闭 kapatmak, zui 口 ağız, Ağzını kapatıp hiçbir şey söylememek.

Ağız birliği etmek: Aynı şeyi söylemeyi, ya da yapmayı aralarında kararlaştırmak.
Örn: Bu konuda ağız birliği ettikleri belli oldu.

yi kou tong sheng 异口同声,
yi 异 çeşitli ,
kou 口 ağız,
tong 同 aynı,
sheng 声 ses,
Çeşitli ağızlardan çıkan seslerin sanki bir ağızdan çıkıyormuşçasına aynı olması.

Ağız dalaşı: Sözle kavga etmek.
Örn: Ağız dalaşı neredeyse kavgaya dönüyordu.

da zui jia 打 嘴 架
da jia 打 架 dövüşmek,
zui 嘴ağız,
Ağız kavgası yapmak.

Ağızdan ağıza: Bir şeyin birinden bir diğerine aktarılması.
Örn: Kültür mirası babadan oğula aktarılarak kazanılır..

kou kou xiang zhuan口 口 相 转
kuo kou口口 ağızdan ağza,
xiang zhuan 相 转 dolaşmak,
Haber ağızdan ağıza yayılmak. Ayrıca Nesilden nesile bilgi aktarmak anlamında da kullanılır.

Ağızları uymak: Bir konuda birkaç kişinin söylediklerinin birbirine benzemesi.
Örn: Bu konuda konuşanların ağzı uyuyor.

yi kou tong sheng 一口同声
yi 一 bir,
kou 口 ağız,
tong 同 aynı,
sheng 声 ses.
Çeşitli kimselerin bir konuda aynı şeyleri söylemeleri.

Ağız tadıyla: 1) Lezzetini duyarak **Örn:** Yemeği ağız tadıyla yedi. 2) Dirlik, düzenlik, rahatlık içinde. **Örn:** Ağız tadıyla maçı izledik.	**kou wei** 口 味 kou 口 ağız, wei 味 tat, Yemeğin ağza layık olması.
Ağız tamburası çalmak: 1) Sözle oyalamaya, avutmaya çalışmak. **Örn:** Yaptığın sadece ağız tamburası çalmaktan ibaret. 2) Soğuktan dişlerini birbirine vurmak. **Örn:** Öyle üşüdü ki ağız tamburası yaptı. Türkçe'de kullanılan bu deyim için Çince'de iki ayrı deyim kullanılmaktadır.	**1) da zui pi zi** 打嘴皮子 Sözü dolandırmak **2) kou chi da chan** 口齿打颤 kou 口ağız, chi 齿 diş, da 打 vurmak, chan 颤 sallamak, Soğuktan ağızdaki dişlerin birbirine vurması
Ağzı pis : Sövmeyi huy edinmiş. **Örn:** Bu çocuğun ağzı çok pis.	**zui zang** 脏 嘴 zui 脏 ağız, zang 嘴 pis, Çok küfürlü konuşuyor.
Ağza kilit vurmak: Hiçbir şey söylememek. **Örn:** Sanki ağzına kilit vurulmuştu. Hiç konuşmuyordu.	**qian kou bu yan** 钳 口 不 言 qian 钳 pense, kou 口 ağız, bu 不 -ma,-me, yan 言 söz ağzını pense gibi sıkıca kapatmak, Ağzından tek bir sözcük çıkarmamak.

Ağzı (bir karış) açık kalmak: Şaşırmak, korkmak, çok heyecanlamak. **Örn:** Beni görünce ağzı açık kaldı.	**zhang kou jie she** 张 口 结 舌 zhang 张 açmak, kou 口 ağız, jie 结 bağlanmak, she 舌 dil, Şaşkınlıktan dili tutuldu.
Ağzı bozuk: Hep söven, sözleri küfürle dolu **Örn:** Ağzı bozuk bir herif konuşup durdu.	z**ui chou** 嘴臭 zui 嘴 ağız, chou 臭 koku, Konuşmaları çok küfürlü olan kişi. Bu deyimdeki koku sözcüğü küfürbaz birini anlatıyor. Yazılışı farklı mana olarak aynıdır.
Ağzı büyük: Ölçüsüz, büyük iddialar ortaya atan. **Örn:** Onun ağzı büyüktür. Hep büyük iddialar atar ortaya.	**chu kou da yan** 出 口 大 言 chu 出, çıkmak, kou 口 ağız, da 大 büyük, yan 言 söz, Ağzını açıp büyük konuşmak.
Ağzı gevşek: Sır saklamayan. **Örn:** Sırrını ona anlatma ağzı gevşek biridir	**zui ba song** 嘴巴松 zui ba 嘴巴 ağız, Song 松 gevşemek, Sır saklayamayan, ağzı gevşek

Ağzı kiriş çanağına dönmek: Ağzı kuruyup dili damağına yapışık olmak

Örn: Konuşmaktan ağzı kiriş çanağına döndü.

kou zao chun jiao 口燥唇焦

kou 口 ağız,

zao 燥 kuru,

chun 唇 dudak,

jiao 焦 yanmak,

Ağzı kurudu dudağı yandı. Ağzı dili kurumak manasında kullanılır.

Ağzı kalabalık: Anlamlı, anlamsız çok konuşan kişi.

Örn: O her zaman öyle ağzı kalabalıktır.

qi zui ba she 七 嘴 八 舌

qi七 yedi,

zui嘴 ağız,

ba 八 sekiz,

she 舌 dil

Yedi tane ağzı, sekiz tane dili var. Çok konuşanlar için kullanılır.

Ağzı kilitli

1) Sır saklayan

Örn: Ondan laf çıkmaz, çünkü ağzı kilitlidir.

2) Konuşamaz duruma getirilen.

Örn: Öyle korkuttular ki ağzı kilitlendi.

qian kou jie she 钳 口 结 舌

qian 钳 pense,

kou口 ağız,

jie 结 bağlamak,

she 舌 dil,

Ağzını pense (kilit yerine geçer) gibi sıkıca kapatmak, dilini bağlayarak hiç bir şey söylememek. Yazılışı farklı olmasına rağmen aynı anlama gelir.

Ağzı kulaklarına varmak: Çok sevinmek. **Örn:** Sevgilisini görünce ağzı kulaklarına vardı.	**zhang kou da xiao** 张 口 大 笑 zhang 张 açmak, kou 口 ağız, da 大 büyük, xiao 笑 gülmek, Ağzını büyükçe açıp gülmek. Çok sevinmek anlamında kullanılır.
Ağzı laf yapmak: Konuşmayı becerebilmek. **Örn:** Bu sunucunun ağzı laf yapıyor.	**qiao zui** 巧 嘴 qiao 巧 becerikli, zui 嘴 ağız. Ağzı becerikli . Konuşmayı becerebilen anlamında kullanılır.
Ağzı var dili yok: Sessiz, sakin kimse. **Örn:** Çok sessiz biri. Ağzı var dili yok sanki.	**bi kou cang she** 闭 口 藏 舌 bi 闭 kapatmak, kou 口 ağız, cang 藏gizlemek, she 舌 dil , Ağzını kapatıp , dilini gizlemek. Fazla konuşmayan, sessiz kimse anlamında kullanılır.

2.7. “Diş ” Sözcüğü İle İlgili Deyim Karşılaştırmasıı

a) Birinci Kullanımıyla “Diş” Sözcüğünün Düzanlamı

a) Düzanlam

Türkçe	**Çince**
Diş	**Chi** 齿
1. Çene kemiklerinin üstüne dizili, ısırıp koparmaya ve çiğnemeye yarayan sert, beyaz organlardan her biri. **Örn**: Dişleri çok beyaz görünüyor.	**1.** İnsan ve hayvanlarda çiğnemeye yarayan sert beyaz organların her biri. chi tong 齿 痛 Dişi ağrımak
b)Yananlam	
2. Çark, testere, tarak gibi çentikli şeylerdeki çıkıntıların her biri. **Örn:** Testerenin dişleri aşınmış.	**2.** Tarak, testere gibi çentikli şeylerdeki her biri. ju chi 锯齿 Testerenin dişi
3. Sarmısağın dilimlerine verilen ad. **Örn**: Bu yemeğe bir diş sarmısak katmak lazım.	**3.** Sarmasağın dilimine verilen ad yi tou suan li you ji ge ya 一头蒜里有几个牙 Bir baş sarmısakta kaç diş var.
4. Omurgalı hayvanların çenelerinde veya ilkel yapılı omurgalıların gırtlak ve ağızlarında bulunan kemiksi sert parçalar. **Örn**: Omurgalı hayvanların dişleri çok sert.	**4.** Fil dişi. da xiang de ya neng zuo kuai zi 大象的牙能做筷子 fil dişinden çubuk yapılır. Çinlilerin yemek yerken çatal niyetinde kullanılan çubuk.

5.	Bazı dantel ve işlemelerin kenarlarındaki yuvarlak sivri bölüm. Örn: Bu işlemenin kenardaki dişleri güzel duruyor..	**5.**	Bazı dantel ve işlemelerin kenarlarındaki yuvarlak sivri bölüm zhe ge gong yi ping de ya lun hen hao kan 这个工艺品的牙轮很漂亮. Bu işlemenin kenardaki dişleri çok güzel.

b) İkinci Kullanımıyla "Diş" Sözcüğünün Düzanlamı

a)Düzanlam

	Türkçe		**Çince**
	Diş		**Ya** 牙
1.	Köpek dişi.	**1.**	Dişi göstemek. gou ya 狗牙 Köpek dişi

b) Yananlam

2.		**2.**	yue ya xin yue 月牙.新月 ayın ilk doğma hali
3.	Fildişinden yapılan eşyalar. **Örn:** Fildişi tarak ilgimi çekti.	**3.**	Dişten yapılan şeyler. Fil dişinden yapılan tarak, pipo gibi eşyalar. ya shua 牙梳 (fil) Dişten yapılan tarak.
4.		**4.**	Aracı, komisyoncu ya ren 牙人 Aracı Burada diş sözcüğü Komisyoncu, aracı manasında kullanılmıştır.

5.	**5.** Eskiden başkumandanın kaldığı yer. ya men 衙门 Karargah
6. Dişli: Güclü ve kavgacı insan **Örn:** Sakın üstüne gitmeye kalkma çok dişli biridir.	**6.** Çok akıllı bir çocuk için de kullanılır. zhe ge hai zi zhen ya 这个孩子真牙 Bu çocuk çok dişli. Bu cümle çok akıllı bir çocuk anlamına gelir.
7.	**7.** Soyad bildirir. ya ling 牙玲 diş ve ad Diş sözcüğü şahsın soyadı anlamında kullanılmıştır.

"Diş" sözcüğü Türkçe'de 5 değişik farklı anlamda kullanılırken bu kullanımlarda yazılış ve okunuşu değişmez. Ancak Çince'de iki farklı şekilde yazılan "diş" sözcüğü mevcuttur ve bunlardan (齿) şeklinde yazılan "diş" sözcüğünün Türkçe'de olduğu gibi 5 farklı anlamı bulunuyor. 牙-ya şeklinde yazılan ikinci kullanımıyla "diş" sözcüğünün ise Türkçe'de bulunmayan 7 değişik anlama gelen kullanımı mevcuttur.

c) Deyim Karşılaştırması

Diş gıcırdatmak: Karşısındakine aşırı dercede sinirlendiğini belli etmek. **Örn:** Ahmet dişlerini gıcırdatarak Mehmet'e bakıyordu.	**qie ya** 切 牙 qie 切 kesmek, ya 牙 diş, Dişini kesmek. Öfkeden dişini gıcırdatmak. Burada kesmek sözcüğü gıcırdatmak manasında kullanılmıştır.

Diş göstermek: Güçlü olduğunu, saldırıya geçebileceğini durumuyla belli etmek, tehdit etmek. **Örn.** Bence kaşınanlara biraz diş göstersen iyi olur.	**yao ya qie chi** 咬牙切齿 yao 咬 ısırmak, ya 牙 diş, qie 切 kesmek, chi 齿 diş, Dişini sıkarak karşısındakini korkutmak ya korkutmaya çalışmak.
Dişini sıkmak: Sıkıntıya, darlığa dayanma çabası içinde olmak, sabır göstermek **Örn**: Hele biraz dışını sık, işler yavaş yavaş yoluna girer.	**chi bi she cun** 齿蔽舌存 chi 齿 diş, bi 蔽 engel olmak, she 舌 dil, cun 存 saklanmak, Sıkıntıya göğüs germeye çalışmak.
Dişini tırnağına takmak: Çok büyük sıkıntıları, zorluğu aşmak için çabalamak. **Örn.** Üst üste gelen talihsizliklere rağmen Mustafa dişini sıkarak üstesinden tek tek gelmeyi bildi.	**yao ya guo guan** 咬牙过关 yao 咬 ısırmak, ya 牙 diş, guo 过 geçmek, guan 关 sinir, Zor durumlarda dişini sıkarak sabretmek. Zorluklara karşı direnmek.

2.8. “ Dil ” Sözcüğü İle İlgili Deyim Karşılaştırması

a) Düzanlam

Türkçe	**Çince**
Dil	**She tou** 舌头
1. Ağız boşluğunda, tatmaya, yutkunmaya, sesleri boğumlamaya yarayan etli, uzun, hareketli organ. (tat alma organı) Örn: Dilimin üzerinde acı bir tat var.	**1.** Dil, insan ve hayvanların ağız içine yerleşik olup konuşma, yutkunmaya ve tat almaya yarayan organ. She tou de xia you dong xi (舌头底下有东西) Dilinin altında bir şey var.
b) Yananlam	
2. İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için sözlerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan. **Örn**: Yabancı dilde konuşmak avantajlıdır.	**2.** Konuşma ya da dili gösterir she mang yü jian 舌芒于剑 dili kılıç gibi keskin
3. Bir çağ, bir gruba, bir yazara özgü söz dağarcığı ve söz dizimi. **Örn:** Yazarın dili sadedir.	**3.** Bir yazara, konuşmacıya veya bir gruba has konuşma tarzı. zhuan yong yu 专用语
4. Belli durumlara, mesleklere, konulara özgü dil. Terim **Örn**: Hukuk dili.	**4.** Mesleki dil hukuk, tıp dilleri gibi shu yu 术语 Meslek dili
5. Düşünce ve duyguları bildirmeye yarayan herhangi bir anlatım aracı. **Örn**: Yazı dili.	**5.** Yazı dili xie fa写法 Yazı dili

6. Bazı üflemeli çalgılarda titreşerek ses çıkaran ince metal yaprak. **Örn**: Zurnanın dili kopmuş	**6.** Bazı üflemeli çalgılarda titreşerek ses çıkaran ince metal yaprak huang yan 簧言 Güzel konuşan kişileri belirten bir deyimdir.
7. Kapıları kilitlerindeki kilitme parçası. **Örn:** Kilidin dilini ara sıra yağlamak lazım.	**7.** Kapı kilidinin dili anlamındadır. men de ya zi 钥匙的牙子 Kapının dişi
8. Denize uzanan dar ve alçak kara parçası, berzah.	**8.** Denize uzanan kara parçası de xia 地峡 Karanın dili
9. Sorguya çekilmek için yakalanan tutsak.	**9.** fu lu 俘虏 Tutsak
10. Hayvanların haşlanıp pişirildikten sonra yenebilen dili.	**10.** Küçük baş hayvanların haşlanıp yenebilen dili yang de she tou 羊的舌头 Koyun dili
11. Ayakkabı bağlarının ayağı rahatsız etmemesini sağlayan ve bağ altına rastlayan saya parçası.	**11.** Dile benzeyen şey xie she 鞋舌 Ayakkabı dili
12. Anahtar	**12.**
13. Birçok aletin uzun, yassı ve çoğunlukla hareketli bölümü.	**13.**

Dil sözcüğünün hem Türkçe hem 13, Çince de 11 farklı anlamı mevcuttur.

c) Deyim Karşılaştırması

Dili açılmak: Konuşmaya başlamak. **Örn:** Çocuğun dili yeni yeni açılıyor.	**ya ya xue yu** 牙牙学语 ya ya 牙牙 çocukların ilk sesleri, xue 学 öğrenmek, yu 语 dil, Bebeklerin yeni yeni konuşmaya başlaması. Dil sözcüğü geçmemesine rağmen yeni konuşmaya başlayan bebeğe dili çıktı ve açıldı anlamına gelir.
Dili bir karış dışarı çıkmak: Koşmaktan, susamaktan ya da sıcakta yürümekten çok yorulmak. **Örn**: Yorgunluktan dili bir karış dışarı çıktı.	**chun jiao kou zao** 唇焦口燥 chun 唇 dudak, jiao 焦 yanmak, kou 口 ağız, zao 燥 kuru, Ağzı ve dili kurumak. Sıcakta yürümekten ya da koşmaktan dili damağı kurumuş olmak.
Dilinden düşürmemek: Hep o kişinin ya da şeyin sözünü etmek. **Örn:** Adını dilinden düşürmüyor.	**lao diao chong tan** 老调重谈 lao 老 eski, diao 调 ses chong 重 tekrar, tan 谈 konuşmak, Tekrar tekrar söylen söz. Bir seyden çok sık bahsetmek anlamında kullanılır.

Dilini bağlamak: Bir kimseyi söz söylemez ya da söyleyemez duruma getirmek **Örn:** Baskılarla dilini bağladılar adeta.	**she tou mo jiao** 舌头抹胶 she tou 舌头 dil, mo 抹 yapıştırmak, jiao 胶 yapıştırıcı, Konuşmamak için diline yapıştırıcı yapıştırmak. Korku veya endişeden dolayı konuşamamak anlamında kullanılır.
Dili uzun(zifir): Şunu, bunu incitecek sözler söyleyen kişi. **Örn:** O oldum olası dili uzun biridir.	**she feng ru huo** 舌锋如火 she 舌 dil, feng 锋 keskin ru 如 sanki, huo 火 ateş, Dilinde ateş olup herkesi yakar. chang she (长舌) dili uzun. Yazılışıda anlamında aynı olan dili uzun deyimi Türkçe'deki karşılığıyla birebire aynı anlama gelmektedir.
Dil ebesi: Esprili ve bol konuşan kişi. **Örn**: Ahmet dil ebesi biridir.	**she tou jing** 舌头精 she tou 舌头 dil, jing 精 cevher, Konuşmayı bilen. Güzel sözler söylemesini bilen kişi Türkçe'deki karşılığıyla bire bire aynı anlama gelmektedir.

Dillere destan olmak: Aşırı niteliği her yerde anlatılır olmak. **Örn:** Düğünleri dillere destan bir şekilde yapıldı.	**ke ge ke qin** 可歌可泣**?** ke 可 kazanmayı hak eden, ge 歌 şarkı, qin 泣 yaş, Şarkılar söylemesine hak kazanan, insanı aşırı duygulandıracak derecede bir olay. İyilik veya kahramanlığından dolayı destanlara konu kişi anlamında kullanılmaktadır.
Dil yarası: 1) Ağır, kötü sözün gönülde bıraktığı kırgınlık. **Örn:** Dil yarası en büyük yara imiş.	**shang xin gan** 伤心肝 shang 伤 yara, xin 心 yürek, gan 肝 ciğer, Yürek ve ciğerini acıtmak. Kötü sözler söyleyerek karşısındaki kırmak.

2.9. Kulak ” Sözcüğü İle İlgili Deyim Karşılaştırması

a) Düzanlam

Türkçe	**Çince**
Kulak	**Er** 耳
1. Başın her iki yanında bulunan işitme organı. **Örn:** Kulakları çok büyük.	**1.** Başın iki tarafındaki işitme organı er duo da 耳朵大 Kulakları büyük.

b) Yananlam

2. Telli çalgılarda tel germeye yarayan parça. **Örn:** Sazın kulağı akort yapmaya yarar.	**2.** Telli çalgılarda tel germeye yarayan, kulağa benzeyen parça ji tan de er duo 吉坦的耳朵 Gitarın kulağı .
3. Seslerin uygunluğunu seçebilme değerlendirebilme yeteneği. **Örn:** Şarkıcının kulağı iyi olmalıdır.	**3.** İşitme yeteneği hao er li 好耳力 Sesleri ve notaları seçebilme yeteneği güçlü.
4. Sabanın toprağa giren iki kısmının yanında bulunan ve toprağı yollara dökmeye yarayan parça. **Örn:** Sabanın kulağı kırılmış.	**4.** li 犁 Saban Sabanın kulağı anlamında da kullanılır.

5. Bu organın,sesleri toplayıp içeriye almaya yarayan diş bölüm **Örn:** Kulaklarıma inanamıyorum.	**5.** Bu organın,sesleri toplayıp içeriye almaya yarayan dış bölüm. er duo 耳朵 Kulak

"Kulak" sözcüğü Türkçe ve Çince de 5 farklı anlama gelmesine rağmen yazılışı ve okunuşu hepsinde aynıdır. Farklılık sadece anlamlarda meydana gelmektedir.

c) Deyim Karşılaştırması

Kulağı delik: Olup bitenleri çabucak duyan. **Örn:** Onun kulağı deliktir herşeyden haberi olur.	**er jian** 耳尖 er 耳 kulak, jian 尖 sivri, Sivri kulaklı. Haberleri çabuk duyan kimse.
Kulağına girmek: Söylenenlere önem vermek, söylenenleri kabul etmek. **Örn:** Artık söylenenler kulağına giriyor.	**ru er** 入耳 ru 入 girmek. er 耳 kulak. Kulağına girmek. Söylenenleri kabul ediyor ve dinliyor.

Kulağına söylemek: Başkasının işitemeyeceği yavaşlıkta birine bir şey söylemek. **Örn:** Toplantıda yanındakinin kulağına bir şeyler söyledi.	**jiao tou jie er** 交头接耳 jiao tou 交头 başı bir yere gelmek, jie 接 bağlamak, er 耳 kulak, Başı ve kulağını bağlamak. Konuşmalarını hiç kimsenin duymaması için başlarını bir yere getirip, kulağına yakından konuşmak.
Kulağını çekmek: Uygun olmayan bir davranış ve hata karşısında kişinin yapmamasını sağlayacak davranışta bulunmak. **Örn:** Babası bu hatasından dolayı akşam evde kulağını çeker.	**jiu er** 揪耳 jiu 揪 çekmek, er 耳 kulak, Kulağını çekmek. Bir kimsenin kötü şeyleri yapmaması için kulağını çekerek uyarmak.
Kulakları dolmak: Bir şeyi çok dinlemekten bıkmak. **Örn**: Bunu dinlemekten kulaklarım doldu.	**er duo qi meng** 耳朵起萌 er duo 耳朵 Kulak, qi meng 起萌 Tomurcuklanmak, bir şeyi tekrar tekrar dinlenmekten kulakları artık tomurcuklarla dolmak Aynı şeyi dinlenmekten sıkılmak.

Kulaklarını dikmek (Hayvan): Hayvanların dikkat kesilmesi. **Örn:** Hayvan kulaklarını dikip baktı.	**shu qi er duo** 竖起耳朵. shu qi 竖起 dikme, er duo 耳朵 kulak, Kulaklarını dikmek. Çince'de kulaklarını dikmek deyimi insanların ve hayvanların çok dikkatli bir şekilde dinlemesi.
Kulak tutmak : İyi anlamak için dikkatlice dinlemek. **Örn:** Hocasını kulağını tutarak dinliyordu.	**xi er** 洗耳 xi 洗 yıkamak, er 耳 kulak, Kulağını yıkamak. İyice dinlemek manasında kullanılmaktadır.
Kulaktan kulağa: Bir ötekinin kulağına söyleye söyleye yaymak. **Örn:** Söylenenler Kulaktan kulağa yayıldı.	**jie er** 接耳 jie 接 bağlamak, er 耳 kulak Kulak bağlamak. Bir haberin kulaktan kulağa yayılması anlamında kullanılabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TÜRKÇE VE ÇİNCE'DE BEDEN ORGAN ADLARI İLE İLGİLİ DEYİM KARŞILAŞTIRMASI

Bu bölümde insan bedeninin boyundan aşağısında yer alan organ adlarıyla yapılan deyimler ele alınıp Türkçe ve Çince karşılaştırılması yapılacaktır. Boyun, omuz, sırt, göğüs, kol, el, yürek, dirsek, bacak ve ayak sözcüklerin önce tanımları yapıldıktan sonra bu sözcüklerin geçtiği deyimlerin karşılaştırılması ele alınacaktır.

3.1. "Boyun" Sözcüğü İle İlgili Deyim Karşılaştırması

a) Düzanlam

	Türkçe		**Çince**
	Boyun		**Bo zi** 脖子
1.	Gövdenin başla omuz arasında kalan bölge **Örn**; Boynu uzun insan	**1.**	Baş ile vücudunu bağlayan bölüm. bo zi chang 长脖子 Boynu uzun.

b) Yananlam

2.	Şişe, vida, civata gibi araçların dar olan üst bölümü. **Örn**: Vidanın boynu 5 mm	**2.**	Makine ve şişelerin boyuna benzeyen ince, dar bölüm. ping bo er 瓶脖儿 Şişenin boynu

3.	Sorumluluk **Örn**: Bu iş boynumun borcu olsun.	**3.**	Sorumluluk zhe shi wo de shen shang de za 这事我身上的债任 Bu benim vücudumun borcu (bu benim boynumun borcu anlamında kullanılmıştır).
4.	Dağ sırtlarından geçmeye elverişli alçak yer. **Örn**: Dağın boynundan geçelim	**4.**	Dağ ayağı shan jiao 山脚 Dağ ayağı. Dağ ayağından geçip gelin. Çince'de sırt sözcüğü yerine dağ ayağı sözcüğü kullanılmıştır.
5.	Tehlikeli **Örn**; Gırtlağıma kadar borca gömüldüm.	**5.**	Tehlikeli bo zi shang tao shen zi 脖子上套绳子 Boynu iple bağlı olmak. Borcumu ödemez isem beni ipe götürürler.

"Boyun" sözcüğü Türkçe'de 3 farklı anlama gelen kullanımı bulunurken, bu sözcük Çince de 5 farklı anlamda kullanılmaktadır. Ancak tümünde yazılış ve okunuş itibariyle sözcük farklılık göstermez

c) Deyim Karşılaştırması

Boyun Eğmek: Buyruğa uymayı kabul etmektir. **Örn**: Herşeye rağmen amirine boyun eğmek zorunda kaldı.	**di tou qu fu** 低头屈服 di 低 aşağı, tou 头 baş, qu 屈 eğmek, fu 服 kabul etmek, Başını eğerek üstünün emrini kabul etmek zorunda kaldı.

Boynu bükük: Kimsesiz, üzgün, acınacak ve yardım bekler durumda olmak. **Örn:** Umudu kırılınca boynu bükük ineği sağmaya gitti	**wu yi wu kao** 无依无靠 wu 无 yok, yi 依 dayanmak, kao 靠 kimsesiz, Hiç kimsesi olmayan biri. Boynu bükük anlamında kullanılır.
Boynu eğri: Her hangi bir nedenle, kendisini o kimsenin isteğini yapmaya borçlu sayan. **Örn**. Ne yapalım, yaptığı iyilikler karşısında boynum eğri.	1) **wai bo zi** 歪脖子 wai 歪 eğri, bo zi 脖子 boyun, Eğri boyunlu kişi. Niyeti ve ahlakı bozuk kişiler için kullanılır. Bu deyimin bu anlamının Türkçe de kullanımı yoktur. 2) **qian ren qing** 欠人情 Yapılan iyilikler yüzünden kendini borçlu hisseden kimseler için kullanılır.

3-2. “Omuz” Sözcüğü İle İlgili Deyim Karşılaştırması

a) Düzanlam

Türkçe	**Çince**
Omuz	**Jian** 肩
1. Boynun iki yanında, kolların gövdeye bağlandığı bölüm. **Örn**: Omuzları geniş bir kişidir.	**1.** Kol ile vücut kısmını bağlayan kemikli organ. kuan jian bang 宽肩宽 Omuzları geniş.

b) Yananlam

2. Destek olmak. **Örn**: Bu konuda sana omuz çıkmaları gerek.	**2.** Destek olmak bing jian 并肩 destek olmak. da jia hu xiang bing jian 大家互相并肩 Arkadaşların sana omuz verebilirler.
3. Ağır bir görevin altına girmek. **Örn**: Başkan oldu. Omuzlarına ağır bir yük bindi. Geçindirmekle yükümlü olduğu kimselerin çok olması.	**3.** Yükü ağır. shen jian zhong ren 身肩重任 Omuzu ağır. Sorumluluğu ağır olan kişi anlamında kullanılır.

Türkçe’de çok fazla karşılığı olmayan sözcüklerden biri olan “omuz” sözcüğü Türkçe'de ve Çince'de üç farklı anlamda kullanılmaktadır.

c) Deyim Karşılaştırması

Omuz vermek: Yardım etmek için birleşmek. **Örn:** Arkadaşım çok zor durumda, bir omuz verelim de O da rahatlasın.	**bing jian fen dou** 并肩奋斗 bing jian 并肩 omuz omuza, fen dou 奋斗 mücadele, Birbirine yardım etmek için omuz omuza vermek
Omuz silkmek: Aldırmamak, umursamamak, benimsememek. **Örn**: Yalancı insanlardan omuz silkti.	**song jian** 耸肩 song 耸 götürmek jian 肩 omuz, Umursamamak, kasten bilmezlikten gelmektir.
Omuz omuza: Yan yana (insanlar için) **Örn**: Omuz omuza yolda yürüyorlardı.	**jian bing jian** 肩并肩 jian 肩 omuz, bing 并 birlikte, Yardım etmek ya da yan yana yürümek için omuzlarını birleştirmek.

3.3. “Sırt” Sözcüğü İle İlgili Deyim Aktarması

a) Düzanlam

Türkçe	**Çince**
Sırt	**Bei** 背
1. İnsanlarda belden boyuna kadar uzanan üst bölüm. **Örn**: Çuvalları sırtına attığı gibi yürümeye başladı.	**1.** İnsanın boynundan bele kadar olan, arka bölüm. ren bei 人背（İnsanda) Sırt kısmı.

b) Yananlam

2. Omurgalı veya omurgasız hayvanlarda boyundan kuyruk sokumuna kadar uzanan üst bölüm. **Örn**: Katırın sırtına binmiş.	**2.** Hayvanlarda boyundan kuyruk kısmına olan alana sırt denir. qi luo bei 骑骡背 Katırın sırtına binmiş.
3. Kesici araçların kesmeyen kenarı. **Örn**: Bıçağın sırtı.	**3.** Kesici araçların kesmeyen kısmı. ren bei 刃背 Bıçağın sırtı.
4. Dağların veya tepelerin üst bölümü. **Örn**: Askerler tepenin sırtına mevzilenmişti.	**4.** Dağ tepelerin arka tarafı. shan de bei mian 山的背面 Dağın sırtı
5. 5. (İnsan için) Üst, arka. **Örn**: Sırt üstü düştü.	**5.** İnsanın arka kısmı bei huo fang zhen tou背后放枕头 Sırtına yastık koy.

6.	Bir şeyin üstü, üst bölümü **Örn**: Semerin sırtına kilimi yerleştirdi.	**6.**	
7.	Ciltlenmiş kitaplarda dikişin bulunduğu bölüm. **Örn**: Kitabın sırtı yırtıldı	**7.**	shu de bei mian 书的背面 Kitabın sırtı.
8.	Üzerine sorumluluk almak. **Örn**: Seçimleri kazanınca sırtına yük bindi.	**8.**	
9.		**9.**	背课文 Kitabı sırtlanmak. Kitap ezberlemek anlamında kullanılır.
10.		**10.**	背叛 Sırtını satmak. İhanet etmek anlamında kullanılır.
11.		**11.**	背离 Sırtı ayrılmak. Birlikte olan kişilerin ayrılıkları için kullanılır.
12.		**12.**	背毒 Sırtını zehirlemek. Kendisine destek veren kişiye zarar vermek.
13.		**13.**	背街 Sırttaki sokak Arka sokak anlamında kullanılır.
14.		**14.**	耳背 Kulağın sırtı. Kulağı sağır anlamında kullanılır.
15.		**15.**	背地里 Sırtın yüzü. Gerçeği gizlemek anlamında kullanılır.

“Sırt” sözcüğü Türkçe’de 8 farklı anlamda kullanılmaktadır. Çince’de ise 14 farklı anlamda kullanılmaktadır.

c) Deyim Karşılaştırması

Sırt çevirmek (Yüz çevirmek) Daha önce yakınlık gösterdiği kişi ile artık ilgilenmemek, ona karşı yabancı durum takınmak. **Örn**: Arkadaşı da artık ona sırt çevirdi.	bei zhuan 背转. bei 背 ırt zhuan 转 çevirmek Arkasını dönmek anlamında kullanılır.
Sırtına dayanmak: Destek almak anlamındadır. **Örn**. Sırtını devlete dayadı.	**kao bei** 靠背 kao 靠 dayanmak, bei 背 sırt, Sırtını dayamak. Yardım almak amacıyla kullanılan deyim.

3.4. “Göğüs” Sözcüğü İle İlgili Deyim Karşılaştırması

a) Düzanlam

Türkçe	**Çince**
Göğüs	**Xiong** 胸
1. Vücudun boyunla karın arasında bulunan bölümü. **Örn**: Çocuğu göğsüne bastırmıştı.	**1.** İnsan ve memeli hayvanların, boyun ile bel kısmının bulunduğu bölüm. xiong ting 胸疼 Göğsü ağrımak.

b) Yananlam

2. Vücut bölümünün ön tarafı. **Örn**: Göğsünden kan damlıyordu.	**2.** İnsanda, boyun ile bel kısmının ortasındaki ön taraf xiong bu shang liu xue 胸部上流血 Göğsünden kan akıyor.
3. Meme **Örn**: Kadının göğüsleri büyümüştü.	**3.** Meme xiong da 胸 大 Göğsü (memeleri) büyük.

“Göğüs” sözcüğü Türkçe ve Çince’de de 3 farklı anlamda kullanılmaktadır.

c) Deyim Karşlaştırması

Göğüs göğse. Yüz yüze, karşı karşıya. **Örn**: Düşmanlarına karşı kardeşiyle birlikte göğüs göğse çarpıştı.	**mian dui mian** 面對面 mian 面yüz, dui 對 karşı, Yüz yüze.
Göğüs germek: Bir güçlüğe karşı koymaya hazır olmak, karşı koyup dayanmak. **Örn:** Ahmet onca sıkıntılara göğüs gerdi.	**ting xiong er chu** 挺胸而出 ting 挺 dik, xiong 胸 göğüs, er chu 而出 çıkmak, Güçlükler ve zorluklar önünde korkmadan göğsünü dik tutmak

3.5. “Kol” Sözcüğü İle İlgili Deyim Karşılaştırması

a) Düzanlam

Türkçe	**Çince**
Kol	**Ge bo** 胳膊
1. İnsan vücudunda, omuz başından parmak uçlarına kadar uzanan bölüm. **Örn**: Kollarını gerdi.	**1.** Omuzdan parmak uçlarına kadar olan bölüm. kao ge bo 靠胳膊 Kolunu koluna yaslamak.

b) Yananlam

2. (Koyun, dana, kuzu) Ön ayağın üst bölümü. **Örn**: Kasap koyunu kollarından astı.	**2.** Koyun ve danaların ön ayağı **y**ang de qian zhi 羊的前趾 Hayvanın ön ayağı. Hayvanın ön ayağı sözcüğü aynı zamanda Çince’de hayvanın kolu anlamında da kullanılır.
3. Giysinin kolu saran bölümü. **Örn**: Bu ceketin kolu biraz geniş	**3.** zhe ge yi fu de xiu zi zhang 这个衣服的袖子长 Bu giysinin kolu uzun. .
4. Ağaçlarda gövdeden ayrılan bölüm. **Örn**: Ağacın dal çok uzadı.	**4.** Ağaçlarda gövdeden ayrılan bölüm. shu zhi 树枝 Ağacın dalları uzadı.
5. Makinelerde tutup çevirmeye veya çekmeye yarayan ağaç veya metal parça. **Örn**: Makinenin kolu kırıldı.	**5.** Makinelerde elle tutup çevirmeye yarayan parça. Shou bing 手柄

6. Bazı çalgıların elle tutulan sap bölümü. **Örn**: Bu müzik aletinin kolu arızalı.	**6.** Müzik aletinin sapı xian yue qi de ba shou ;弦乐器的把 Sap sözcüğü kol anlamında kullanılmıştır.
7. Bir koltukta, bir divanda kolları yaslamaya yarayan parça. **Örn**: Divanın kolu yaslanmaktan gevşedi.	**7.** Bir koltukta, bir divanda kolları yaslamaya yarayan parça. fu shou 扶手
8. Bir şeyin ayrıldığı bölümlerden her biri dal, kısım, branş. **Örn**: Ahmet temizlik koluna seçildi.	**8.** Şirketin faaliyet verdiği her alan için kullanılır. gong si fen zhi 公司分支 Şirketin bölümleri anlamındadır.
9. Güvenliği sağlamak amacıyla dolaşan polis, jandarma veya asker topluğu karakol, devriye. **Örn**: Bu iş kolluk görevlilerinin işi.	**9.** Güvenlik Kurumu. gong an bu 公安部 Çince' de kolluk kuvvetinin tam karşılığı yoktur. Güvenlik kurumu bu manada kullanılmaktadır.
10. İş takımı, grup. **Örn**: Temizlik kolu.	**10.** zu 组 grup
11. Kanat (Askerlikte taraf) , kol. **Örn**: Keşif kolu.	**11.**
12. Dizi, düzen **Örn**: Yürüyüş kolu.	**12.** Grup. zu 组 lu jun zu 陆军组 Bu yürüyüş grubu. Bu yürüyüş kolu anlamında kullanılır.

13. Bir halat oluşturan bükülmüş lif demetlerinden her biri. **Örn**: Bu halat 5 koldan oluşuyor.	**13.** Tane tane tiao tiao 条条. Bir halatın liflerinden herbiri anlamında kullanılır.
14.	**14.** qing shou 亲手 Kendi kolları. Türkçe'de ellerimle yaptım denilir, Çince'de ise kollarımla yaptım denir.
15.	**15.** Shuo ce 手册 Kolunun altında bulunan şeyler. Kolunun altında deyimi burada Türkçe'de ki elinin altında anlamındadır

"Kol" sözcüğü hem Türkçe 13, Çince'de anlam itibariyle 14 farklı şekilde kullanılmaktadır.

c) Deyim karşılaştırması

Kol kanat germek : Yardım etmek. **Örn**: Yardıma muhtaç olanlara kol kanat gerdi.	**bang shou** 帮手 bang 帮 yardım, shou 手 el, Yardım etmek anlamına gelir.

Kolları sıvamak (paçaları sıvamak): İşe bütün gücüyle girişmeye hazırlanmak

Örn: O bu işi erkenden bitirmek için kolları sıvadı.

quan xin quan yi 全心全意 ;

quan 全 bütün

xin 心 yürek

quan 全bütün

yi 意 düşünce (akıl, fikir).

Bir işi yapmak için bütün yüreğiyle çalışmak.

3.6. “Dirsek” Sözcüğü İle İlgili Deyim Karşılaştırması

a) Düzanlam

Türkçe	**Çince**
Dirsek	**Zhou** 肘
1. Kol ile ön kol arasındaki eklemin arka yanı. **Örn**: Kolunu dirseğinden kırmıştı.	**1.** Kol ile ön kol arasındaki eklem. zhou zi teng 肘子疼 Dirseği acıyordu.

b) Yananlam

2. Köşe **Örn**: Soba için bir dirsek lazım oldu. Boruların doğrultusunu değiştirmekte kullanılan bağlantı parçası. **Örn:** Boruları döşemek için bir dirsek gerekiyor.	**2.** wan tou 弯头 Eğri bir cisim. Dirsek anlamında kullanılır.
3. Giysi kolunda dirseğe rastlayan bölümü. **Örn**: Dirseği yırtık bir ceket giymiş.	**3.** Giysi dirseği yi zhou 衣肘 Giysi dirseği

4. Bir direği veya başka bir şeyi sağlamlaştırmak için yanına eğik olarak yerleştirilen ağaç, makas. **Örn:** Direğin sağlam olması için dirsek yerleştirmek gerek.	**4.** Köşe destek parçası. jie tou 接头 Köşe bağlantısı

"Dirsek" sözcüğü Türkçe ve Çince'de 4 farklı anlamda kullanılır.

c) Deyim Karşılaştırması

Dirsek çürütmek: Okuyup öğrenmek için yıllarca çalışmak. **Örn**: Yıllarca bu sıralarda dirsek çürüttü.	**zhou zi suan ting** 肘子酸疼 zhou zi 肘 子 dirsek, suan 酸 ekşi, teng 疼 acımak, Okuyup öğrenmekten dirseği acımak.
Dirsek teması: Birbiriyle birleşme isteğini gösteren yaklaşma girişimi. **Örn**: İki parti dirsek temasını kesmedi.	**zhou zi jie chu** 肘子接触 zhou zi 肘子 dirsek, jie chu 接 触 temas, dirsek teması, Birbirine yakınlık göstermek
Dirsek çevirmek: Daha önce iş birliği yaptığı kişiyi uzaklaştıracak davranışlarda bulunmak. **Örn:** Arkadaşına dirsek çevirdi.	**zhe huo** 折伙 zhe 拆 kırmak, huo 伙 arkadaş, Arkadaşlığını kırmak, arkadaşlık ilişkisini kesmek.

3-7. “El” Sözcüğü İle İlgili Deyim Karşılaştırması

a) Düzanlam

Türkçe	**Çince**
El	**Shou**手
1. Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan bölüm. **Örn**: Ellerini yıkadı.	**1.** Kolun bilekten parmak ucuna kadar olan kısım. 亲手抓了 Kendi elleriyle yakalamak.

b) Yananlam

2. Aracı, vasıta. **Örn**: Kardeşimin eliyle bu mektubu yazdım.	**2.** -nın adına, -nın adıyla Zhe fen xin shi, wo yong di di de ming yi de 这份信是，我用弟弟名义写的. Ben mektubu kardeşimin adı ile yazdım. Burada “adı” sözcüğü onun eliyle anlamında kullanılmıştır.
3. (İyelik ekleriyle veya bazı deyimlerde) Sahiplik mülkiyet. **Örn**: Elden çıkarmak.	**3.** Elden çıkarmak chu shoun 出手 Satmak.
4. Kez, defa. **Örn**: Beş el ateş etti .	**4.** da le wu ci qiang 打了五次枪 Beş kere ateş etti.
5. İskambil oyunlarında kağıt atma sırası **Örn**: Oynamak için el bende.	**5.** Oynama sırası chu pai 出 牌 Oynama sırası lun dao ni chu pai 轮到你出牌 Çincede el sende sözcüğün karşılığı olarak sıra sende sözcüğü kullanılıyor.

6.	Yönetim, baskı, etki. **Örn**: Bu topraklar düşman elinden kurtarıldı.	**6.**	Yönetim, Baskı Shou xia 手 下 el altında.
7.	Bazı nesne ve araçların tutmaya yarayan bölümü. **Örn**: Kapı eli(kolu).	**7.**	Kapının eli men ba zi 门把子. Kapının sapı El sözcüğü geçmemesine rağmen aynı anlamında kullanılmıştır.
8.	Elle yapılan (el sanatı). **Örn**: Elle dokunan halı.	**8.**	shou gong 手工 El ile yapılan zhe shi shou gong zuo de di tan 这是手工做的地毯 Bu halı el yapımıdır.

Cümle içinde kullanılmasına bağlı olarak çok sayıda anlama gelen sözcüklerden biri olan 'el' sözcüğü hem Türkçe hem Çince'de anlam itibariyle 8 farklı şekilde ortaya çıkmaktadır.

c) Deyim Karşılaştırması

El altında: İstenildiği zaman kullanılmak üzere hazır **Örn:** Kalem, defter elinin altında olsun.	**zai shou xia** 在手 下 zai 在 -nın shou xia 手 下 el altı Elin altında (kendisine yakın olan nesneler için)

El bağlamak: Saygı göstermek için elleri göbeği üstüne kavuşturup durmak. **Örn:** Hocasını ellerini bağlayıp saygıyla dinliyordu.	**gong shou ting ming** 拱 手 听 命 gong 拱 bağlamak, shou手 el, ting 听 duymak, ming 命 buyruk, Elini bağlayıp saygıyla emrini dinlemek.
El basmak: Kutsal bir şey üzerine elini koyup ant içmek. **Örn:** Kuran'a el basarak yemin etti.	**fang shou** 放手 fang 放 koymak, shou 手 el, Kutsal bir şeye el basarak ant içmek.
El benden, sebep Allah'tan: Rızkını çalışıp kazanmak. **Örn**: El benden, sebep Allah'tan deyip işe başladı.	**mao shi zai ren cheng shi zai tian** 谋事在人成事在天 mao shi 谋事 belli olmayan iş, zai; 在,de (bağlaç), ren 人 kişi, cheng 成 başarı, shi 事 iş, tian 天 tanrı, Sonucu belli olmayan bir işi yaptım, başarılı olup olmaması Tanrıya bağlıdır.
El bezi: Kirlenen eli silmek için kullanılan ıslatılmış bez. **Örn**: El bezini getir de elimi temizleyeyim.	**shou juan** 手绢 shou 手 el, juan 绢 ipek kumaş, Mendil

Eli ayağı çabuk: Hamarat, titiz, çalışkan (kimse). **Örn**: Eli ayağı çabuk biridir. İşimizi görür..	**shou jian ling mei** 手 脚 灵 敏 shou 手 el, jiao 脚 ayak, ling mei 灵敏 çok çabuk, Elleri ve ayakları aşırı derecede çabuk anlamında gelir
El çekmek: Yapmaktan olduğu bir işi artık yapmama durumuna geçmek. **Örn**: Yorulduğu için görevinden el çekti.	**fang shou** 放手, fang 放 bıraktırmak shou手 el, El bırakmak. Yapmakta olduğu işten elini çekti anlamındadır..
El çırpmak: İki elin avuçlarını arka arkaya birkaç kez birbirine vurmak, alkışlamak. **Örn**: Başarısı hakikaten alkışa değer.	**pai shou cheng zan** 拍手称赞 pai 拍 vurmak, shou 手 el, cheng zan 称赞 alkışlamak. İki elini birbirine vurarak alkışlamak.
Elde avuçta bir şey kalmamak: Parasını, malını harcayıp bitirmiş olmak. **Örn**: Öyle müsrifti ki elinde avucunda bir şey kalmadı.	**kong shou er gui**空手而归 kong 空 boş shou 手 el , er gui 而归 dönmek, İki eli bomboş, parası ve malı olmayan biri.

Elde bulunan: Hazırda bulunan, var olan. **Örn**: Bugün elde bulunanın değerini bilmek lazım.	**shou zhong** 手中; shou 手 el, zhong 中içinde, El içinde. Elde buluna anlamında kullanılır.
Elden çıkarmak: Satmak **Örn**: Evini elden çıkardı.	**chu shou** 出手, chu 出 çıkmak; shou, 手 el, Elden çıkarmak, satılan şeyler.
Elden geçirmek: 1) Sayısı çok şeyleri tek tek ele alıp ne durumda olduklarını yoklamak. **Örn**: Evindeki eski eşyaları tek tek elden geçirdi. 2) Bir şeyi inceleyip düzeltilecek yerlerini düzeltmek, onarmak. **Örn**: Tamirci arabayı elden geçirdi.	**1) guo shou** 过手 guo 过 geçirmek, shou手 el 1)Yapılan işin tekrar kontrol edilmesi **2) xiu li** 修理 Tamir etmek.
El ele: Birbirlerinin elini tutmuş olarak, işbirliği yaparak. **Örn**: Elele vererek bu işin üstesinden geldiler.	**xie shou** 携手 xie 携 birleştirmek, shou 手 el, Birbirine yardım etmek için ellerini, güçlerini birleştirmek.

El eliyle yılan tutmak: Yapılacak güç ve tehlikeli bir işe girişmeyip başkasını ileri sürmek. **Örn**: El eliyle yılan tutmak kolaydır.	**jie dao sha ren** 借刀杀人 jie 借 ödünç almak, dao 刀 bıçak, sha 杀 öldürmek, ren 人 insan, İnsan öldürmek için başkasının bıçağını ödünç almak. Yapılacak tehlikeli bir iş için başkasını öne sürmek.
El emeği: 1) Elle çalışma **Örn**: El emeğiyle parasını kazanıyor. 2) Elle çalışmanın verimi **Örn**: El emeği göz nuru.	**shou guong** 手工 shou 手 el , guong工 yapmak, Eliyle yapılan işler.
El etmek: El ile "gel" işareti yapmak. **Örn**: El et de Ahmet gelsin.	**zhao shou** 招手 zhao 招 çağırmak, shou 手 el, El hareketiyle adamı çağırmak, eliyle işaret etmek.
Eli açık: Çok para harcayan cömert. **Örn**: Alim eli açık biriydi.	**da shou da jiao** 大手大脚 da 大 büyük, shou 手 el, jiao 脚; ayak, Eli büyük, ayağı büyük. Cömertlikle para harcayan biri

Eli ağır: Yavaş iş yapan, çabuk iş yapmayan, yapamayan. **Örn**: Nacinin eli çok ağırdır. Bu işi yapamaz.	**ben shou ben jiao** 笨手笨脚 ben 笨 ağır, yavaş shou 手 eli , jiao 脚 ayak, Eli yavaş ayağı yavaş. Verilen işi zamanında bitiremeyen ya da işi çok ağır yapan biri için söylenir.
Eli ayağı bağlı olmak: Bir engel dolayısıyla hiçbir iş yapamaz duruma gelmek. Çaresizlik. **Örn**: Onun karşısında eli ayağı bağlıydı.	**suo shou suo jiao** 束手束脚; suo 束 bağlı olmak, shou 手 el, jiao 脚 ayak, Eli ayağı bağlı olmak. Çaresiz anlamında kullanılır.
Eli ayağı dolaşmak: Telaştan, heyecandan ne yapacağını şaşırarak düzensiz, karışık iş yapmak. **Örn**: Heyecandan eli ayağı birbirine dolaştı.	**mang shou jiao luan** 忙手脚乱 mang 忙 telaş, shou 手 el, jiao 脚 ayak, luan 乱 karışık . Telaştan elleri ve ayakları dolaşmak.
Eli boş kalmak: O sırada işi bulunmamak. **Örn**: Onun bu aralar eli biraz boş kaldı.	**kong shou hui wo** 空手回窝; kong 空 boş, shou 手 el, hui wo 回窝 eve dönmek, Eve eli boş dönmek.

Eli çabuk: Çabuk iş yapan. **Örn**: Bu işte eli en çabuk kişi Deniz'dir.	**shou kuai** 手快 shou 手 el, kuai 快 çabuk, Çabuk iş yapan biri.
Elinden düşürmemek: Sürekli olarak elinden tutup kullanmak. **Örn**: Bu aralar telefon elinden düşmüyor.	**ai bu yi shou** 爱不释手 ai 爱 sevmek, bu 不 -ma, -me olumsuzluk eki yi 释 bırakmak, shou 手 el, Sevdiği için elinden bırakmamak. Sevdiği yada ihtiyacından dolayı sürekli yanında bulundurduğu telefon v.s.
Elinden hiçbir şey kurtulmamak: Çok hünerli, her şeyi becerebilir olmak. **Örn**: Öyle becerikli ki elinden hiçbir şey kurtulmuyor.	**duo mian shou** 多面手 duo mian 多面 çok yönlü, shou 手 el, Elinden herşey gelen. Maharetli olan.
Eline düşmek: Kendisine hıncı bulunan birine muhtaç olmak. **Örn**: En sonunda elime düştü.	**luo dao shou** 落到手 luo dao 落到; düşmek, shou 手 el , Eline düşmek

Elini kana bulamak Birini yaralamak ya da öldürmek. **Örn**: Öyle sinirli ki elini kana bulayacak.	**xiong shou** 凶手 xiong 凶 cinayete ait olan kanlı bir durum, shou 手 el, Kanlı el. Birini elle yaralamak yada öldürmek anlamında kullanılır..
Elini kolunu sallaya sallaya gezmek: Hiçbir engelle karşılaşmadan hiç kimseden korkmadan serbestçe gezmek. **Örn**: İçeriye elini kolunu sallaya sallaya girdi.	**shuai shou kua xing bu** 甩手跨步行 shuai 甩 silkmek, shou 手 el, kua bu 跨步 büyük adım atmak, xing 行 yürümek, Elini silkip büyük adım atmak, Hiç kimseden korkmadan ortada dolaşmak.
Elini oynatmak: İşi çabuk yapmak, el hareketlerini hızlandırmak. **Örn**: Elini oynat da şu işi bitirelim.	**li shou li jiao** 利手利脚 li shou 利手 eli çabuk, li jiao 利脚 ayağı çabuk. İşi hızlıca yapmak anlamında kullanılır..
Elini vicdanına koyarak söylemek: Doğru, tarafsız, hakça söylemek. **Örn**: Elini vicdanına koyda söyle! Kim haklı?	**pin xin er lun** 凭心而论 pin 凭 göre, xin 心 vicdan, er lun 而论 söylemek. Vicdanına (yüreğine) göre , doğru söylemek.

El kaldırmak: Oy verdiğini ve de söz istediğini elini kaldırarak belirtmek. Örn: Konuşmak için el kaldırdı.	**ju shou** 举手 ju 举 kaldırmak, shou 手 el, El kaldırarak onay vermek ya da teslim olmak.
Elleri nasır bağlamak: Ellerini sert, ağır işlerde uzun süre kullanmış olmak. **Örn**: Çalışmaktan elleri nasır tuttu.	**shou zu pian zhi** 手足胼胝 shou 手 el, zu 足 ayak, pian zhi 胼胝 nasır tutmak, Çok çalışmaktan elleri ve ayakları nasır bağlamak.
El oğuşturmak: Hoşa giden bir durum karşısında memnuniyeti göstermek. **Örn**: Bu duruma elini oğuşturarak karşılık verdi.	**liang shou yi cou** 两手一搓; liang 两 iki, shou 手 el, yi 一 bir, cou 搓 oğuşturmak, İki elini oğuşturarak acele ettiğini ya da sıkıldığını bildirmek ya da hissettirmek.
El sıkmak: Tokalaşmak. **Örn**: İçeri girince herkesin elini sıktı.	**wo shou** 握手 wo 握 sıkmak, shou 手 el, Selamlaşmak için elini sıkmak.

El sunmak: Elini karşısındakine doğru uzatmak. **Örn**: Küçükler büyüklere el sunmak zorunda.	**shen shou** 伸手 shen 伸 sunmak, shou 手 el, Yardım etmek için elini sunmak
Elinden tutmak: Bir kişinin ilerlemesi için ona destek vermek. **Örn**: Elinden tutup meslek öğretti.	**la shou** 拉手; la 拉; çekmek, shou 手 el, Elinden tutarak (iş öğretmek) yardım etmek.
Eli hafif. Acıtmadan iğe yapan, diş çeken (doktor, dişçi)	**shou qing** 手轻 shou 手 el qing 轻 hafif Eli hafif. Çabuk iş yapan biri.

3.8. “Bacak” Sözcüğü İle İlgili Deyim Karşılaştırması

a) Düzanlam

Türkçe	**Çince**
Bacak	**Tui** 腿
1. Vücudun kasıktan tabana kadar olan bölümü. **Örn:** Futbol oynarken bacağını kırdı.	**1.** İnsan ve hayvanlarda vücudunu taşıyan ve yürümeye yarayan organ. tui zhe li 腿折了 Bacağı kırıldı.

b) Yananlam

2. Hayvanlarda yürümeye veya atlamaya yarayan organ. **Örn:** Hayvanın bacağı çıktı.	**2.** Hayvanların ön ve arka bacağı için aynı sözcük kullanılır. dong wu de tui chu qu li 动物的腿 Hayvanın ayağı.
3. Bazı şeylerin yerden yüksekçe durmasını sağlayan ayak, destek. **Örn:** Sehpanın ayağı biraz uzun.	**3.** Nesnelerin yüksekçe durmasını sağlayan ayak yada parça. zhuo zi de tui 椅子的腿 Masanın ayağı.

“"Bacak” sözcüğü hem Türkçe hem Çince’de 3 değişik manada kullanılmaktadır. İnsanlar, hayvanlar ve cansız varlıklar için kullanımda anlam farklılıkları olmaktadır.

c) Deyim Karşlaştırması

Bacak kadar: Küçücük (çocuk) **Örn:** Bacak kadar boyuyla neler yapıyor.	**wan pi** 顽皮 Bacak kadar çocuk (Yaramaz çocuk anlamında).

Bacak kadar boyu var türlü türlü huyu var.

Yaşı küçük ama çeşitli huylar edinmiş.

Örn: Komşunun oğlunun boyuna bakmayın. Bacak kadar boyu var türlü türlü huyu var.

ren xia giu da 人 小 鬼 大

ren 人 insan,

xiao 小 küçük;

gui 鬼 cin,

da 大 büyük,

Küçük çocukların kendisinden büyük huyları ve davranışları edinmesi.

3.9. “Ayak” Sözcüğü İle İlgili Deyim Karşılaştırması

a) Düzanlam

Türkçe	**Çince**
Ayak	**Jiao** 脚
1. Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü. **Örn**: Ayaklarında yaralar oluştu.	**1.** İnsanın ve hayvanların toprağa basarken kullandığı organ. jiao teng 脚疼 Ayağı acıyordu.

b) Yananlam

2. Bacak. **Örn**: Bacakları tutmuyordu.	**2.** Bacak tui chang 腿长 Uzun bacaklı birisi.
3. Birtakım şeylerin yerden yüksekçe durmasını sağlayan dayak destek veya bunlardan her biri.	**3.** Nesnelerin yerden yüksekte durmasını sağlayan dayanaklar. zhuo zi tui 桌子腿 Masanın ayakları
4. Büyük bir ırmağa karışan ikinci derecedeki akarsuların her biri. **Örn**: Bu akarsuya bir çok bacak katılıyor.	**4** Büyük bir ırmağa karışan ikinci derecedeki akarsuların her biri he liu de fen zhi 河流的分支 Büyük bir ırmağa karışan ikinci derecedeki akarsuların her biri
5. Göl ayağı. Bir gölün artan sularını denize başka bir göle yada ırmağa taşıyan akarsu. **Örn**: Tuz Gölünün ayaklarından biri ne tarafta?	**5.** Göl ayağı hu de xia you 湖的下游. Göl ayağı, bir gölün artan sularını denize başka bir göle yada ırmağa taşıyan akarsu

6.	Yürüyüşün ağırlık veya çabukluk derecesi. **Örn**: Senin ayağınla köye akşama varamayız.	**6**	Yürüyüşün ağırlık veya çabukluk derecesi. jiao bu kui 脚步快 jiao bu kuai ayağı çabuk . Burda adımının hızlı olduğunu anlatılmak istenirken kullanılır.
7	Basamak **Örn**: Merdiven yüz ayaktan oluşuyor.	**7**	Basamak tai jie 台阶 Basamak.
8	Halk edebiyatında uyak. **Örn**: Manicilerin kafa yormadan buldukları ayaklar herkesi şaşırtır.	**8**	Şiir edebiyatında uyak shi yun 诗韵 Şiir edebiyatında uyak
9	Halk edebiyatı kuşaklarında kısa yedekli dizilere verilen ad. **Örn**: Ozanın ayak okuması çok güzel.	**9**	Şiirlerdeki parça shi duan 诗段 Şiirlerdeki parça
10	Yarım arşın veya 30'5 cm uzunluğundaki ölçü birimi **Örn**: Üç ayak deri parçası aldım.	**10**	İngiliz ölçüsü. ying chi英尺 ft İngiliz ölçüsü.
11	30'4 cm değerinde İngiliz ölçüsü fut'un küpü alınarak hesaplanan değer. **Örn**: Bu yol kaç ayak gelir acaba?	**11**	İngiliz ölçüsü ying chi 英尺(ft^3) İngiliz ölçüsü

12	(Buzdolabı ölçülerinde) İngiliz ölçüsü fut'un küpü alınarak hesaplanan değer. **Örn**: Bu buzdolabı 3 ayak gelir.	**12**	ying chi 英尺(ft^3).. İngiliz ölçüsü
13	Bir doğrunun başka bir doğruya veya bir düzlemi kestiği nokta. Örn: Ayak noktasında açı kaç derecedir?	**13**	jiao cha dian 交 叉 点 Keşişme noktası
14	Aşağı düzeyde, sıradan bayağı. Örn: Bu iş ayağa düştü.	**14**	shi que jia zhi 失去价值, Değeri azaldı, kıymetsiz hale geldi.

Bu sözcük Türkçe'de ve Çince'de 14 farklı anlamda kullanılmaktadır.

c) Deyim Karşılaştırması

Ayağına dolaşmak. 1) Başkasına yaptığı kötülüğün, kendi başına gelmesi. **Örn**: Kurduğu tuzak ayağına dolaştı. 2) İş yapmakta olan birine engel olmak. **Örn**: Hem iş yapmıyorsun hem ayağa dolaşıyorsun	**1) ban shi tou za ziji de jiao** 搬石头砸自己 ban 搬 yer değiştirmek, shi tou 石 头 taş, za 砸 vurmak, zi ji de 自 己 的 kendisi , jiao 脚 ayak. Taşı kaldırıp kendi ayağına atmak. Başksına kurduğu tuzağın kendi ayağına dolaşması anlamında. **2) gen pi chuong** 跟屁虫 İş yapmakta olan birine engel olmak.

Ayağının türabı olmak: Biri ötekine köle gibi hizmet eder. Her emrini yerine getirir durumda olmak.
Örn: Ona öyle bağlandı ki ayağının türabı oldu.

gou tui zi 狗腿了
gou狗 köpek,
tui 腿 ayak,
zi 子kişi gösterir,
Birinin ötekine köle gibi hizmet etmesi anlamındadır.

Ayağına yorganına göre uzat: Giderini gelirine göre ayarlamak.
Örn: Ayağını yorganına göre uzat ki sıkıntı çekmeyesin.

liang ru wei chu 量入为出
liang 量 hesaplamak,
ru 入 girmek,
wei 为 göre,
chu 出 çıkmak,
Gelirine göre harcamak.

Ayağına çabuk: Bir yere alışılandan daha az zamanda gidip gelen.
Örn: O ayağına çabuk biridir hemen gidip gelir.

shou jiao min jie 手 脚 敏捷
shou 手 el,
jiao 脚 ayak,
min jie 敏捷 çabuk,
Eli ayağı çabuk, elleri ve ayakları çok çabuk hareket etmek.

KAYNAKÇA

AKAR,Yaşar, *Deyimlerde Güçlü Ve Etkin Anlatım,* Dil Dergisi, 1994, S.3, s.32-36.

AKAR, *Y., "Karşılaştırmalı Dilbilim Açısından Türkçe ve Almanca Deyimler"*, "Dilbilim Sempozyumu Bildirileri",, Boğaziçi Üniversitesi, 1990, İstanbul, s.251-266.

AKÇATAŞ, Ahmet, "*Türkçe'de Kelimelere Anlam Yükleme Seviyeleri Üzerine Bir İnceleme"*, Türk Dili , 2002, S.610, s.809-813.

AKSAN, D., Anlambilim İlgili Alanlar Ve Türkçe, Dil Dergisi, 1994, S.3, s.118-124

AKSAN, D., Anlambilim ve Türk Anlambilim, A.Ü. Basımevi, 1971, Ankara.

AKSAN, D., Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim, 2000, TDK, Ankara.

AKSAN, D., Türkçe'nin Gücü, 1999, Bilgi Yayınevi, Ankara.

AKSOY, Ömer Asım, Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, 1993, İnkilap Kitabevi, C.2, İstanbul.

ASIM, Bezirci, *"Deyimlerimiz Üstüne",*Çağdaş Türk Dili, 1991, S.3, s.1096-1102.

ÇETİNKAYA, Bayram, Kutadgu Bilig'deki Deyimlerin Semantik ve Sentaktik İncelenmesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2001, Afyon.

EROL, Yılmaz, Açıklamalı Atasözleri ve Deyimler, 1998, Doğruluk Matbaacılık, İzmir.

FERDINAD, Saussure, Genel Dilbilim Dersleri, Çeviren Berke VARDAR, 1985, Birey ve Toplum Yayınları, Ankara.

GÜLSEVİN, Selma, "Yüklemi Deyimleşmiş Birleşik Fiil Olan Cümlelerde Özne" Türk Dili , 2002, S.609, s.612-618.

HALİL, Özdaş, Anlam, Anlatım Açısından Uygulamalı Kompozisyon, 1977, Yüksel Test ve Eğitim Yayınları, İstanbul.

HENGİRMEN, Mehmet, Türkçe Dilbilgisi, 1998, Engin Yayınevi, Ankara.

KAYAHAN, Gülten, Çince'nin Ve Türkçe'nin Anlambilim Açısından

Karşılaştırılması, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Ana Bilim Dalı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 1998, Ankara.

KOCAMAN, Ahmet, "Anlambilim Sorunları", Dilbilim Araştırmaları, 1992, s.81-92.

KOCAMAN, A., "Dilbilimsel Anlambilim", Dilbilim ve Dilbilgisi Konuşmaları I, 1980, TDK Yayınları, Ankara, s.89-103.

ÖZTOPÇU, Kurtuluş Türkçe ve Uygurca Atasözleri ve Deyimler, 1992, Doğu Türkistan Vakfı Yayınları, İstanbul.

SİNAN, Ahmet Turan, Türkiye Türkçe'sindeki Deyimler Üzerine Bir Dil İncelemesi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), 2000, Elazığ.

SUBAŞI-UZUN, *Leyla, "Deyim Sınırlaması Sorunu ve Deyim Bilimsel Yaklaşım Hakkında",* Çağdaş Türk Dili , 1991, S.4-38, s.70-72.

UĞUR, *Nizamettin, "Deyim Nedir? Deyim Aktarımı Yerinde Bir Adlandırmamımıdır?"* Çağdaş Türk Dili , 1996, S.9, s.2-13.

ÜÇOK, Necip, Genel Dilbilim, A.Ü.D.T.C. Fakültesi Yayınları, 1947.

TANÇ, Mustafa, "Türkçenin Geliştirilmesi, Zenginleştirilmesi ve Türk Dil Kurumu", Türk Dili, 2002, S.607, s.189-193.

TDK., Türkçe Sözlük, 1998,TDK Yayınları, Ankara.

MA Guofan, Chengyu (Deyimler), 1978, Neimenggu Renmen Chubanshe, Huhehaote

NI Baoyuan, Chengyu Lieshi (Açıklamalı Atasözleri ve Deyimler), 1984, Beijing Chubanshe, Beijing.

QIAN Weigang, Hanyu Jiaocheng (Çince Dersleri), 2002, Beijing Shangye Chubanshe, Beijing.

WANG Tungyi, Xinshejie Xiandai Hanyu Cidian (Çağdaş Çince Sözlüğü), 2001, Jinghua Chubanshe, Beijing.

WANG Jian, Chengyu Lieshi (Açıklamalı Atasözler ve Deyimler), 1996, Pekin Yayınları, Beijing.

XIANG Guangzhong, Chengyu Gaishuo (Deyimlerin Özellikleri), 1985, Hubei Jiaoyu Chubenshe, Hubei,

YA Bai, Xiandai Hanyu Changyong Zidian (Çağdaş Çince'deki Sık Kullanıan Sözler Sözlüğü) 1990 , Zhishi Chubanshe, Beijing

SHI Shenggui, Yuwen Zhishi Qianwen(Edebiyat Hakkında Bin Soru), 1983, Jiaoyu Chubanshi, Hubei.

SONG Yingpei, Hanyu Chengyu Cidian (Çince Deyimler Sözlüğü), Sichuan Chubanshe, 2002, Sichuan

SHI Baoyu, Çince'de Sık Kullanılan Deyimler, Doğu Dilleri, 1991, S.5, s.39-44